

TARTALOM

Encián

II. sorozat • XI. évfolyam • 1. (69.) szám
2016. november

Alapította 1935-ben és működtette 1948-ig
a brassói Encián Sí- és Turista Egyesület

*Az EKE-Brassó 10 évvel
ezelőtti bejegyzésének emlékére!*

Turistatörténet	6
NÁDUDVARY GYÖRGY • Mályi József Kárpát-koszorúja.....	6
NÁDUDVARY GYÖRGY • Emlékezzünk Sereg Janira!.....	14
Tudod-e?	21
KOVÁCS LEHEL ISTVÁN • A GPS-ről (VIII.).....	21
DR. TULOGDY JÁNOS • Turistaavatás és fogadalomtétel.....	26
Honismeret	27
KOVÁCS LEHEL ISTVÁN • A Brassóval versengő Feketehalom.....	27
Természetfotók	39
BLÉNESI EDIT, KOVÁCS LEHEL ISTVÁN • Kotla	39
Irodalom	46
BARDÓCZ PÉTER ÉS A KREATÍV • Helló Brassó!	46
KURUC KOR • Gyászének a holdvilági és feketehalmi harcról	48

Túraajánló	52
KOVÁCS LEHEL ISTVÁN • Kotla	52
Encián-krónika	68
Városunk a romániai turistaság központja.....	68
Humor	71
Gondolatok „brassói” turistáktól.....	71
Gasztronómia	74
KOVÁCS LEHEL ISTVÁN • Raclette otthon	74
Szomszédolás	78
KOVÁCS LEHEL ISTVÁN • Az Olt szeméből folyó könnyek.....	78
KOVÁCS LEHEL ISTVÁN • Hívogat Alsócernáton!	85
Gyerekoldal	89
KOVÁCS ESZTER APOLKA • Mintha csak álmodtam volna	89
Beszámoló	91
SZÁSZ-VARGA SZÖRÉNY • II. Székelyföldi Fekvőbringás találkozó	
2015. szeptember 12–13.	91
EKE BRASSÓ • Az EKE Brassó érdekes túrái.....	93
NÁDUDVARY GYÖRGY • Az EKE 125 éves jubileuma	95
NÁDUDVARY GYÖRGY • Borszéken jubilált az EKE Vándortábor	98
Helynévszótár	105
Brassó belvárosának negyedei	105
Könyvajánló	106
KOVÁCS LEHEL ISTVÁN • Útra kelt az EKE-bakancs	106
A következő szám tartalmából	108

Készült
a Magyar Kormány
támogatásával

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

*„Az EKE életmód és hagyomány,
ép testben ép lélek, tiszta forrásból
tiszta értékek!”*

Szász Ágnes

Az EKE – Brassó a brassói bíróság 6877 / 2006. május 25. számú végzésével nyerte el – 10 évvel ezelőtt – önálló jogi személyiségét.

Az elmúlt 10 évben a következők támogatták egyesületünket, nagylelkű adományait most is köszönjük!

Támogatók:

- ALBERT SÁNDOR képzőművész
- ARINOVIS Kft. (Ábri Piroska)
- AUDIT CONT CONSULT Kft. (Benkő Pál)
- AUTOKOV Kft. (Kovács István)
- BAÁL Kft. († Papp Béla)
- BALÁZS TAMÁS
- BANDRINO Kft. (Mihály Antal)
- BETHLEN GÁBOR ALAPKEZELŐ Zrt.
- BIBAS GROUP Kft. (Salamon Csaba és Csete Zoltán)
- BRASSAI TÁRSASÁG (Héjja Gyula)
- CARDEX ROM Kft. (Zakariás Barna)
- COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY
- CONREP Kft. (Pakot Zoltán)
- DECORATOR Kft. (Tódor Nits Tünde)
- DIÓSZEGI PÉKSÉG (Diószegi László)
- DÍSZ TIPO Kft. (Dávid István)
- DR. SISAK ISTVÁN Klinika († dr. Sisak István)
- DR. VÁRI ANDRÁS Klinika (dr. Vári András)
- DUOTRAC Kft. (Sipos Gábor)
- ELPLAST Kft. (Partin István)
- FABICH WOOD PLAST INDUSTRY Kft. (Fabich Károly és Judit)
- Gyulai Margit képzőművész
- HIDRAULICA Kft. (Fehér Dezső)

- I'MOK Kft. (Varga Pál és Fazakas István)
- IZOVILLAS Kft. (Osváth Mihály)
- JU-PA IMPEX Kft. (Sándor Levente)
- Kovács Tomos Tünde képzőművész
- LUCIFER Kft. (Jankó Attila)
- MINA IRMA népművész
- NÁDUDVARY GYÖRGY – Parlamenti Képviselő Iroda
- PAPRIKA BOLT (Imbre Eduárd és Magdó Levente)
- PILVAX VENDÉGLŐ (Gábor Emese)
- PLANT SHOP Kft. (Buda Éva és Máté Éva Emese)
- PRESINTEX Kft. (Bubla Enikő)
- PROFIMETAL Kft. (Vass Ferenc)
- PÜNKÖSTI RÓZSA MENEDÉKHÁZ (Balázs Mihály)
- REMÉNYSÉG HÁZA (Ménessy Csilla)
- ROLLER TRADE Kft. (Biró Zsolt)
- RÓTH JENŐ & CSÓRIK KATALIN Közjegyző Iroda
- SECO TOOLS RO Kft. (Vass Ferenc)
- TERRION PROD Kft. (Dombai Jenő)
- TIMEGA DESIGN Kft. (Puskás Bajkó Gábor)
- TORÓ OPTIK Kft. (Gábor Katalin)
- TREI BUTUCI Kft. (Bálint János)
- UNIC SPOT Kft. (Magdó István)

Partnerek:

- PESTKÖRNYÉKI KÁRPÁT EGYESÜLET
- APÁCA POLGÁRMESTERI HIVATALA († Bölöni Gyula polgármester)
- NÉGYFALU POLGÁRMESTERI HIVATALA (Jónás András alpolgármester)
- BODOLA POLGÁRMESTERI HIVATALA (Gödri József alpolgármester)
- HÉTFALUSI MAGYAR IFJÚSÁGI KLUB (Gócza István, Bálint Anikó és Gödri Szabolcs)
- Az ÁPRILY LAJOS FŐISKOLA vezetősége és tanárai
- A ZAJZONI RAB ISTVÁN KÖZÉPISKOLA vezetősége és tanárai

- A GEORGE MOROIANU LÍCEUM vezetősége és tanárai
- APÁCA, KERESZTVÁR, BODOLA iskoláinak vezetősége és tanárai
- APÁCAI CSERE JÁNOS KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET (Házy Bakó Eszter)
- TÖRTÉNELMI EGYHÁZAK – Brassó, Négyfalu
- HÉTFALUSI MAGYAR MŰVELŐDÉSI TÁRSASÁG (Hochbauer Gyula)
- BARCASÁGI CSÁNGÓ ALAPÍTVÁNY (Hlavathy Zsuzsánna)
- BARCASÁGI CSÁNGÓ EGYESÜLET – négyfalusi kézművesek

Média partnerek:

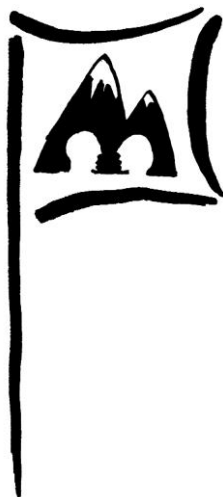
- BRASSÓI LAPOK
- BRASSAI MAGYAR ADÁS
- ENCIÁN
- MAROSVÁSÁRHELYI RÁDIÓ
- ERDÉLYI GYOPÁR
- KÁRPÁTI LAPOK – MKE
- DUNA TV – HAZAJÁRÓK, KÁRPÁT EXPRESSZ
- MTVA M1 – ÉG FÖLD, FÉRFI NŐ

Az Encián megjelenését támogatja:

Médiapartnerek:

Nádudvary György
nadudvarymar@yahoo.com

Mályi József Kárpát- koszorúja

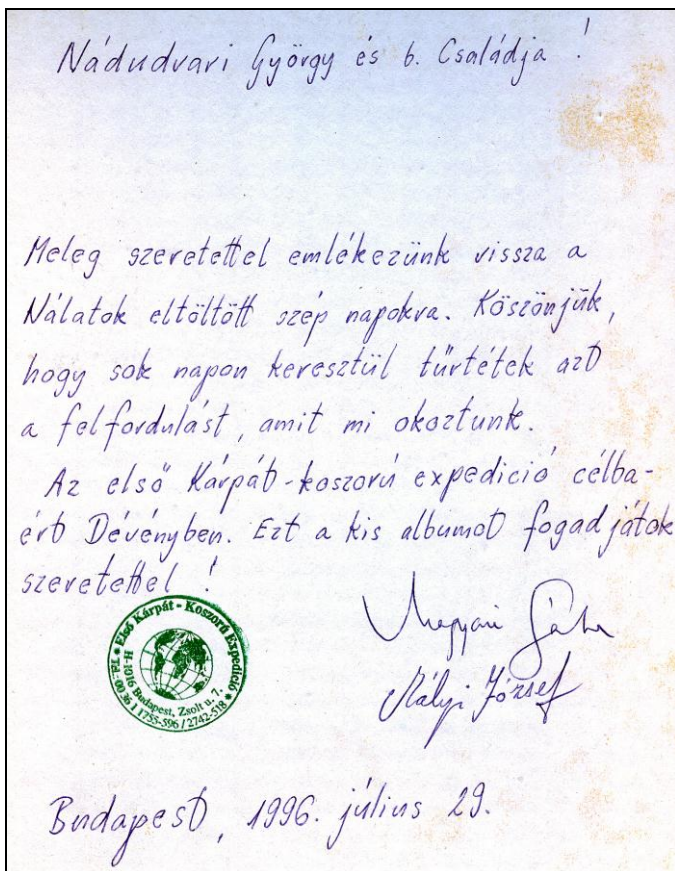
Húsz éve koszorúzta meg Mályi József, kiváló magyar hegymászó, a Kárpátokat, az „Első Kárpát-koszorú Expedíció” teljesítésével.

Korcsoyával szépen koszorúzni a jégen gyakorlat, ügyesség kérdése. Mályi József úgy koszorúzta meg a Kárpátokat, hogy téli körülmények közepette végigment a gerincen, Dunától-Dunáig, Orsovától a Pozsony melletti Dévényig. Ezt az emberfeletti kalandot télen megtennie senkinek sem sikerült, sem előtte, sem utána. Kiváló hegyismeret, nagy gyakorlat, megszállottság, óriási akaraterő szükséges néhol derékig érő hóban, máshol síléccel, sziklákon keresztül, széldöntötte fákon átmászva, gyakori ködben, lavina veszélyben haladni, mínusz 28 fokos fagyban sátrat verni. Mindezekből bőven kijutott Józsinak, sőt volt, amikor bőrig ázott.

Az expedíció megálmodója, megszervezője és kivitelezője Mályi József volt. Józsi alaposan előkészítette a mintegy 2500 kilométeres gerinctúrát. 1995 őszén Brassóba érkezett, Erdélyi Kárpát-Egyesületünk segítségét kérte, amikor majd térségünkbe érkezik társaival. Elámulva, hitetlenkedve hallgattam tervét. Elmondta, megjárta eddig a Pamír és a Kaukázus legmagasabb csúcsait is. Déli-sark expedíciót szeretett volna, amihez lehetetlen volt előteremteni az anyagiakat. Hasonló nehézségű túrán töprengett, így talált rá a közeli Kárpátokra. Mint mondta „A határok megnyílásával járhatnánk az Alpok szép vidékeit is, de szerintem

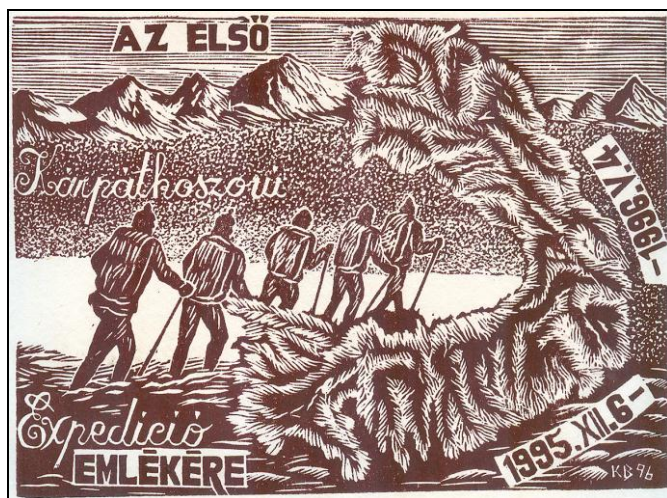
hasonló nagyszerű élmény túrázni a Kárpátokban, azzal a különbséggel, hogy itt még lehet találni érintetlen tájakat.”

Szenzációs hírt közöltek 1995. december 6-án a hírügynökségek: „Négy vakmerő budapesti hegymászó nem mindennapi vállalkozásba fogott. Elindultak a Vaskaputól, Orsováról, hogy bejárják a Kárpátok bérceit. Mondhatni, emberfölötti kalandra vállalkoztak, hiszen emberfia ilyen utat még nyáron sem tett meg. Jogos tehát a páratlan gerinctúra elnevezése: Első Kárpát-koszorú Expedíció.”

Brassói EKE osztályunk felkészült az expedíció fogadására. 1996. január 15-én, hétfőn reggel, megérkezett terepjáró autóval Magyar

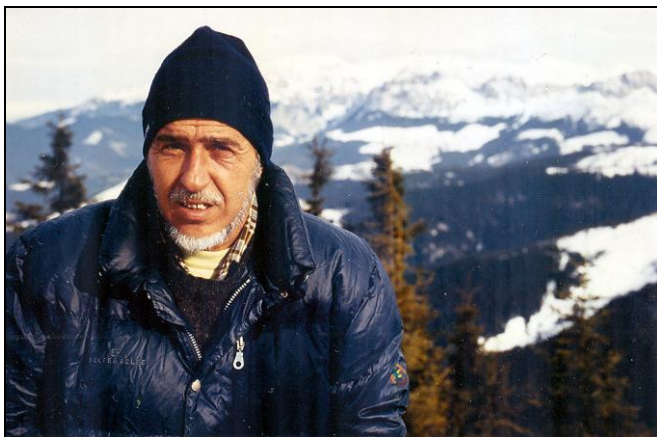
Gábor, kiváló barlangász, a völgycsapat vezetője, a gerinccsapatnak szükséges rakománnyal, amelyet leraktunk a pincénkbe. Vele mentem a Királykő lábánál fekvő Plaiul Foi turistaközponthoz [849 m], ragyogó, havas, napsütéses, mínusz 10 fokos hidegben. Józsiék még nem érkeztek meg. Gabi javaslatára elindultunk fogadásukra. Egyik legszebb turista élményemet élhettem meg. Közel kétórai gyaloglás után, a Fogarasi-havasok fele vezető völgyön, érintve a Rudarița erdészkanont [9 km], jöttek velünk szembe a hótól, széltől cserzett, napbarnított hegymászók. A Fogarasi-havasok 70 km hosszú gerincét végigjárva érkeztek. Éjszakára nálunk pihentek meg. Józsi kibérelte hálósákjával az ebédlőasztal alatti helyet. Az expedíció másik három tagja: Mezei László, Ferenci Miklós és Papp Imre is jelentős hegymászó múlttal rendelkezett. Józsi elmondta, most, a negyedik Fogaras-főgerinc kísérletre sikerült eljusson a 2544 m magas Moldoveanu csúcsra. Újév előtt, Szebenben, kellemetlen kalandjuk akadt a pénzváltókkal, akik be akarták csapni őket. Szerencsére Józsiék voltak az erősebbek. A téli havasok káprázatos szépsége bőségesen fizetett minden nehézségért.

Kósa Bálint fametszete – 1996

Következett a Királykő átszelése. Részünkről Máthé István segítette két napon át a hegymászókat, megmutatta a biztonságos átjárót. Még arra is jutott ideje, hogy széki néptáncra tanítsa a fiukat. A Láncoknál

előkerült a hátizsákból a hegymászó kötéll is. A Királykő legmagasabb csúcsán, a Pásztor ormon, a vendégriasztó erős szél csupán röpke megállást engedélyezett. Hágóvasak segítségével gyorsan ereszkedtek le Fundatara, ahol a barátságos Mosoiu család frissen fejt tejjel, telemeával és szállással kínálta az ismeretlen turistákat. Másnap következett a Bucsecs bevétele. Újabb segítőtársak érkeztek, a brassói Kárpát-specialista Zakariás Antal és a kiváló sepsiszentgyörgyi alpinista Balló Zoli. *„Tóni gőzmozdonyként törte előttünk az utat a mély hóban”* – emlékezett vissza Józsi. Még besötétedés előtt elérték a Bucsecs-patkót, s egy ajtó, ablak nélküli esztenában húzták meg magukat. Borús, ködös reggelre ébredtek, szállingózott a hó. Délben értek fel az Omul csúcsra, majd, amint azt elmondták, az álomszép Szarvas-völgyön ereszkedtek le, minden baj nélkül.

„Zakariás Antal. Gőzmozdonyként törte előttünk az utat a Bucsecs «beszállásáig».”

A Kárpát-kanyar következett. Predealtól a Bratocsai-hágóig Józsiékkal tartott Kovács Attila az EKE Brassó akkori elnöke. Ez a szakasz volt talán a legkritikusabb. A mostoha időjárási viszonyok miatt az egynaposra tervezett út három napig tartott. Mínusz 28 fokos hidegben, orkányszerű szélben, roppant lassan lehetett haladni, a nagy ködben csak félméterre lehetett látni. Tízpercenként váltották egymást elől, a 60–70 centis hó taposásában. Este a sátorban a benzinfűző befagyott. A har-

madik napon a gyakorlatozó hegyivadászok lövedékei is körülöttük röp-
ködtek. A katonák a köd miatt nem látták őket. A Csukáson az időjárás
kegyeibe fogadta a bátor hegyászokat, túrásléceikkel gyorsan halad-
tak, egy nap alatt eljutottak Bodzavámig, elhagyták megyénk területét.

A Keleti-Kárpátoktól az expedíció útját a Mályi József által készített
album szerint követem, amellyel sikeres útja után ajándékozott meg.

*„Borzsák Saci a Bucsecs-hegységben tartott velünk.
Különös «északi fények» kísérték egy darabig.”*

Kommandó térségében szomorú látvány fogadta a hegyászokat.
1995 novemberében orkán tarolta le az erdőket, alaposan megnehezít-
tette a haladást. Kommandón, Kovászna megye legmagasabban fekvő
helységében, Fazakas Gyula iskolaigazgató vendégelte meg a társasá-
got.

Mályi Józsiékat a Csíki-havasokba helyi hegyászok is elkísérték:
Imre István, Fénya József és Bartalis László. Csíkmenaságtól a Gyimesi
hágó felé, a Szellő tetőn keresztül, nehezen haladtak. A terepsílecek is
gyakran belesüppedtek a félméteres hóba. A Gyimesekben bemutatko-
zott a kellemetlen útitárs, tombolni kezdett a Nemere. A Naskalat-
csúcsról [1566 m] a Gyergyói-havasok felé vették az irányt. A Terkő-
csúcs [1461 m], az Öcsém-tető [1706 m] után, az Egyes-kő menedék-
háznál sok barát várta őket, közöttük felesége, Kaiser Erika is, aki elkí-
sérte a Gyilkos-tóig. A Nagy-Hagymásról [1792 m] ereszkedtek le a
Gyilkos-tó közelébe. A Pongrác-tető [1256 m] után ismét nagy szél-
tő-

résbe keveredtek. Velük tartott Csíki Károly és Bögözi Gábor. A Kelemen-havasok elején eltört Józsi és Papp Imre túrasílece. A Radnai-havasokon végigmenve befejeződött az expedíció romániai szakasza. A völgycsapatot vezető Magyarai Gábort a romániai szakaszon elkísérte és kitűnően segítette a két nyugdíjas kolozsvári EKE turista, Gyurka László [sajnos már nincs közöttünk] és Nagy Lajos.

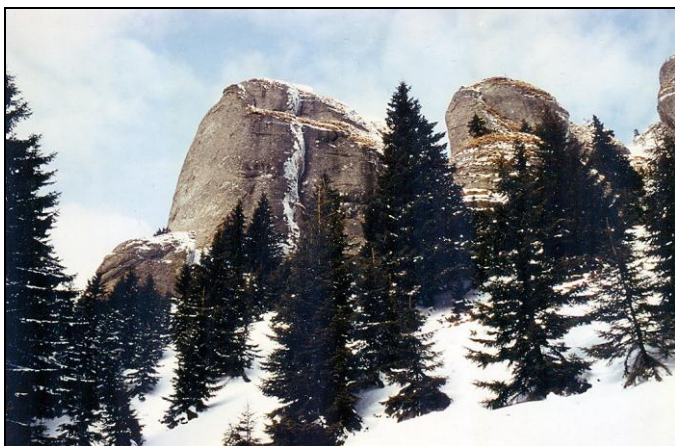

*„Becsecs-hegységben a Kostillán lévő TV-torony.
Sokáig aggasztott, hogy hol fogunk leereszkedni Busteni-be,
A Szarvas-völgyön keresztül megoldódott a probléma.
Mezey Laci baktat.”*

Magyarai Gáborról el kell mondani, hogy nagy érdeme van az Aggteleki-karszt Béke-barlangjának a feltárásában. Jakucs László, az egyik legeredményesebb barlangkutató, így ír a Szerelmes barlangjaim című könyvében: „Magyarai Gábor 1952. október 21-én hajmeresztő vakmerőséggel, meztelenre levetkőzve, beúszott az ismeretlen hosszúságú szifon alá, és 6 m víz alatti úszás után a túloldalon ismét levegőt kapott a víz felett, ezzel beigazolódott, hogy a barlang folytatódik. Kétségtelenül ez volt Magyarországon a legelső valóságos szifonátúszás, amely teljesen zárt szifon belsejében zajlott.”

A román-ukrán határon nem engedték át a csapatot. Nagy kerülővel, a magyar-ukrán határon átjutva visszamásztak a Máramarosi-havasok főgerincére. Érintették Ukrajna legmagasabb pontját, a Hoverlát [2061 m]. Leereszkedtek a Tatár-hágó melletti Körösmezőre. Ekkor,

1996. március 8-án, pénteken Ferenczi Miklós és Papp Imre bejelentette, hogy feladják a további küzdelmet és haza utaztak.

„A Csukás-hegységben különleges sziklaképződmények között vezetett az utunk. Ide már vittünk túrasíket, de nem kellett sokáig. Vittünk tovább a hátunkon.”

Mályi Józsi és Mezei Laci tovább menetelt, korábban keltek, később feküdtek le, gyorsabban haladtak a hóolvadás ellenére. A tapadó hóban nehezen, idegőrlően ment a sízés. A Duklai-hágó után eltörött Mezei Laci síkötése. Magyarai Gábor rövidesen hozott egy másikat Budapestről. A Tátra gerincmászására engedélyt kellett kérni. Az engedélyre várva Józsi képeslapot küldött: *„Üdvözetünket küldjük, hogy a mai nap, 1996. április 8-án, hétfőn, megmáztuk a Kárpátok legmagasabb pontját, a Gerlachfalvi 2655 m magas csúcsot. Kárpátalján sok barátot találtunk. Örömmel fogadtak, örömmel túráztak velünk, segítettek nekünk. Közöttük jól éreztük magunkat. Lengyelországban már nem találkoztunk magyarokkal, de szintén találtunk segítőkész barátokat. Itt, Szlovákiában is, segítik utunkat, még azok is akiktől remélni sem mertük. Már csak pár száz kilométer van hátra Dévényig.”*

A csúcsmászás után Mező László is bejelentette, befejezettek tekintik a részvételét. Magyarai Gábor sietve kért Budapestről segítséget. Rövid ideig, amíg a szabadsága engedte, Fóti István, Józsi régi túratársa, barátja tartott vele a Magas és a Nyugati-Tátrában. Az éles gerincen sokszor a túrasíket is a hátukra kellett vegyék.

A hátralevő háromszáz kilométert egyedül kellett megtegye. Az Árvai-Magurán, a Kis-Fátra legészakibb részén, elárvultan menetelve kegyetlen napokat ért meg. Nem számított nagy óra, túrásfelszerelését hazaküldte. Ágyékgig érő vizes hóban kellett előreverekednie ötven kilométeren át. Csicsmányba ereszkedett le, egy kis pihenőre. Itt Magyarai Gábor várta, aki mindvégig kitartott, kitűnő összekötőnek bizonyult. Megcsodálta ezt a néprajzi különlegességű települést, amely valóságos falumúzeum. Gerendaházakból áll a helyiség. Lefényképezte a gerendaházak falaira festett tüneményes szép díszítéseket.

Kitavaszkodott, s a Kárpátok hátralevő része sétaúttá szelődött, Józsi könnyen és gyorsan haladt.

1996 májusában szép képeslapot kaptunk Pozsonyból: *„Örömmel jelentjük, hogy 1996. május 4-én az Első Kárpát-koszorú Expedíció, bár megfogynak a létszámmal, de célba ért, Dévény-Varánál, a Duna fellett. Sok-sok nehézség van mögöttünk, de annál erősebben maradtak meg bennünk azok a szép élmények amiket utunk során szerzett barátainktól kaptunk.”* Aláírás: Mályi József és Magyarai Gábor

Ady Endre is büszke lenne Mályi Józsefre és Magyarai Gáborra, hiszen ők is *„betörték Dévénynél, új időknek új dalaival.”*

A téli expedíció tagjait a Magyar Köztársaság Kormánya 1997. február 14-én kitüntetésben részesítette.

Utólag Mályi József elmondta, az expedíció sikeréért száznegyven ember dolgozott, legtöbbit Magyarai Gábornak, Kaiser Erikának és az Erdélyi Kárpát-Egyesületnek köszönhet.

Mályi József a sikeres expedícióra rátett még egy lapáttal. A Kárpát-koszorú Nemzetközi Túramozgalom keretében, a második Kárpát-koszorú Expedíció 2004. május 1-én indult Orsováról, Dévénybe pedig 2004. szeptember 18-án érkezett. Az induló hat fős alapcsapat minden tagja: Vámos László – Nagytarcsa, a túra főszervezője, Mályi József – Budakeszi, a túra vezetője, Mocsári László – Miskolc, a túra fotósa, Csima Mihály – Nagytarcsa, Polgár Lajos – Gödöllő és Rațiu Krisztián – Nagybánya, együtt és elmélyülő barátsággal érkezett meg Dévénybe. A 2500 kilométeres gyalogtúrán 144 turistát vontak be az egyes szakaszokon. Brassói EKE osztályunkból, többen, felejthetetlenül szép élménnyel gazdagodtunk akkor, nagy örömeinkre együtt mehettünk fel Józsiékkal a Nagy-kőhavasra. ■

Nádudvary György
nadudvarymar@yahoo.com

Emlékezzünk Sereg Janira!

SEREG JÁNOS

1959. szeptember 29. – 2016. január 3.

Sereg János, a mi Jani barátunk, az egyik legnépszerűbb brassói turista volt. Már gyermekkorában feltűnt, mennyire szereti a természetet. Közel laktak az erdőhöz, a kis Jani ott szeretett barangolni, sokat tartózkodott a szabadban még télen is. Magától értetődő volt számára, hogy alapító tagja legyen Erdélyi Kárpát-Egyesületünk Brassói osztályának.

Kitűnő ismerője volt a Brassó környéki hegyeknek, sok túrát vezetett, sosem tévedt el. A nehéz túrákat szerette. A Nagy-kőhavasra behunyt szemmel is felment volna. Gyakran kirándult a Retyezátban, a Hargitán, a Gyimesekben, a Kelemen-havason. Aranyérmes túrázó volt. Családjával sokat sátorozott a Szent Anna-tónál, leányaival, Tímeával és Tündével is megszerettette a túrázást. Gyakori látogatója volt az EKE vándortáboroknak. Ilyenkor a magyarországi turisták mindig keresték a Jani-sátrat. Ahol Jani megjelent vibrálni kezdett a levegő. Vicces fiú volt, beszélgetésközben mindig eszébe jutott valamilyen humoros dolog. Mellette nem lehetett unatkozni. A baráti összejöveteleken, mulatóságokon, állandó jókedvével fokozta a hangulatot. Nagyszerűen, elegánsan táncolt. Alaposan kivette részét a munkatúrákból, túrajelzések festésénél bábáskodott.

Janit a fél Brassó ismerte. Gyakran illette kedves melegséggel barátait a kis bestia, fatőkű jelzőkkel, amelyeket azok kitűntetésnek vettek. Többen ki is kérték maguknak ha nem így szólította meg őket.

Azt tartják, aki a virágot szereti, rossz ember nem lehet. Jani roppant szerette a virágokat, lakása előtt virágoskertben gyönyörködhattünk.

A szakmájában precíz volt, mint a subler. A brassói Hidromechanika gyárban technikusként dolgozott, onnan ment nyugdíjba.

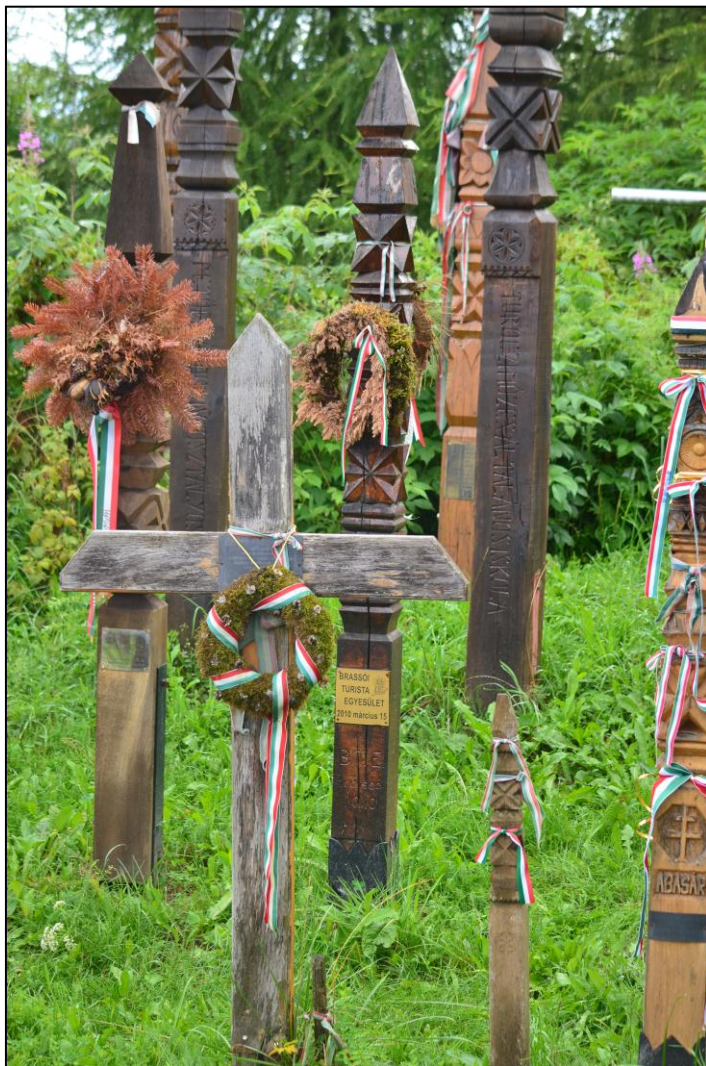

Kedvenc foglalkozása volt a fafaragás. Németországban kiállításon vett részt Jézus és Szűz Mária szobrokkal. Gyakran ajándékozta meg barátait faragott imádkozó kezekkel. Honfoglaló Árpád-szobrot is faragott. A Nyergestetőn ott áll a Jani által faragott kopjafa. Ő faragta önzetlenül, minden ellenszolgáltatás nélkül, a brassói magyar közösség kopjafáját idős Halász Gyulának, a Brassói Lapok szerkesztőjének, a brassói Főreál Gimnázium kiváló tanárának, a világhírű Brassai fotóművész – ifjú Halász Gyula – édesapjának. Sereg Jani is benne volt a brassói

küldöttségben, amikor felállították a kopjafát szülőhelyén, a Győr melletti Csetényben.

Az emlékére rendezett turista találkozón megtelt a Salamon-kő völgye, meghatottan láttuk, milyen sokan szerették, becsülték Janit.

Nyugodjál békében kedves Jani barátunk, emlékedet megőrizzük! ■

A BTE nyergestetői kopjafája

Búcsú Sereg Jánostól

Apám barátja volt, majd az enyém is. Ízig-vérig természetjáró. S nem abból a fajtából, aki csak bámulja a hegyeket, hanem abból, amelyik útjelzéseket tesz ki, ha kell, új utakat alkot, kopjafákat farag a régi-ek emlékezetére, hogy emléküik csillogjon az utókornak. Aki jópofa történetekkel szórakoztat, hangja a társaság középpontjába pörget, s nincs unalom körülötte. Együtt túráztunk. Együtt faragtunk kopjafákat. Mivel biztosabb kezűnek érzett, megkért, hogy láncfűrészsel nagyoljam le a száraz tölgyfagerendákat, hogy azután vésőivel véglegesre alakítsa a mintákat, s a kész művel emlékjelt hagyjon az örökkévalóságnak. Most már az égi ösvényeken túrázik, s talán az Isten máris odatette kopjafákat faragni, mert lehet a mennyben is emlékjeleket hagynak. Nekünk, élőknek... Nyugodj békében, Sereg Jani! ■

(Kovács Lehel István)

Szente László elmondása alapján az id. Halász Gyula emlékére állított kopjafa anyagát a bodolai közbirtokosság adta, Sereg János teljesen bérmentve faragta ki, majd állították fel Csetényben.

Sereg János az általa faragott kopjafával Csetényben

Halász Gyula (Csetény, 1871. szeptember 17. – Brassó, 1969. március 16.) erdélyi magyar szerkesztő, közíró. Ifj. Halász Gyula (Brassai) és Halász Kálmán apja. Székesfehérváron és Budapesten tanult, magyar–francia szakos tanári oklevelet szerzett 1896-ban. Diákkorában gyalog bejárta Erdélyt Brassóig, ahol bevallása szerint „*a Cenk mágnesként örökre idevonzotta*”. 1896-tól negyven éven át Brassóban középiskolai tanár. A Brassói Szemle (később Brassói Hírlap) megalapítója, a lap megszűnése után 1919-től a Brassói Lapok munkatársa 1933-ig, amikor is Brassói Napló címmel új lapot alapít és szerkeszt 1936-ig.

Az 1893-ban, alakult brassói EKE osztály-elnöke. Elnöksége alatt két turistaházat avattak a Nagy-kőhavason. Trianon után az új államhatalom az EKE jogi személyiségét nem ismerte el, ezért az egyesületet 1927-ben Brassói Turista Egyesület néven jegyzik be. Az elnök továbbra is Halász Gyula marad. Turistalapok munkatársa, a Nagy-kőhavas turistaszálló felépítéséért kifejtett buzgalma elismeréseként a természetjárók e hegység főútvonalát Halász Gyula útjának nevezték el.

Kötetei: *A Szajna partján* (Budapest, 1894); *Petőfi és Béranger* (Brassó, 1922); *Petőfi Sándor élete és halála* (Brassó, 1922); *Petőfi Sándor élete* (Brassó, 1935); *Zajzoni Rab István válogatott versei* (1959); *A századik év küszöbén* (1967).

A csetényi kopjafa- és emléktábla-avatásra 2012-ben került sor. Brassó küldöttsége részéről beszédet mondott: Sente László, Ambrus Attila, Házy Bakó Eszter, Szász Ágnes, valamint Giró István.

A bodolai Benke József sírjára faragott kopjafát Kovács Lehel István tervezte, Sereg János faragta.

A terv és a kopjafa

Az Erdélyi Magyar Néppárt Brassó megyei szervezete 2013. március 15-én kopjafát állított Bodolán Benke József 1848-as honvéd, iskolamester, énekvezér sírjára.

A kisborosnyóról származó, 1826-ban született ev. református válású Benke József több ütközetet is végigharcolt 1848–49-ben. 1856-ban választották meg a bodolai községi iskola rektorává és 1883-ban bekövetkezett nyugdíjazásáig példásan vezette az oktatási intézményt, a tanulók számát sikeresen 200-ra növelte. 1893-ban hunyt el.

Sírját most sikerült megmenteni az enyészettől, az 1848–49-es érdemei elismeréseként állított kopjafa pedig egy új 48-as zárandokhelyet teremtett a Barcaságon.

Az avatőnnepségen Nt. Farkas Sándor bodolai református lelkész áldotta meg a kopjafát, dr. Kovács lehel István, az EMNP Brassó megyei jegyzője pedig ünnepi beszédében a szórványgondokra és az összefogásra hívta fel a figyelmet az 1848-as UNIÓ szellemében, majd kifejtette, hogy az Erdélyi Magyar Néppárt Brassó megyei szervezete két fontos momentummal járult hozzá az idei március 15-iki ünnepléshez: Bodolán kopjafával jelölte meg Benke József sírját, új emlékművet, emlékezőhelyet teremtve, ahol azután el lehet helyezni a kegyelet koszorúit, ahol piros–fehér–zöld zászlóink tovább hirdethetik a magyar Szabadság dicsőségét, valamint a nagyközönségnek megmutatta Sibothot, a Szabadságharc elfelejtett barcasági helyszínét, amelyet csak tavaly sikerült beazonosítani, és ahol Tuzson János honvéd őrnagy két század gyalogossal, egy század lovassal és két hegyi ágyúval történelmet írt, hisz nemcsak a szabadságot védte, hanem a határt is, az ezeréves határon, a 179-es határoszlopnál. Beszéde végén reményét fejezte ki, hogy Bodolán is a közeljövőben emlékmű fog állni a Szabadságharc bodolai áldozatainak, valamint a sibothi csatát is emlékmű fogja megörökíteni, egy újabb kegyhely születik a Barcaságon. ■

Benke József sírjának felirata:

Itt nyugszik Benke József bodolai ev. ref. énekvezér és tanító, szül. 1826. megh. 1893. és neje Jánosi Juliánna szül. 1833. megh. 1887-ben.

TUDOD-E?

Kovács Lehel István
klehel77@yahoo.com

A GPS-ről (VIII.)

A Beállítás menüpont további lehetőségei

Előző Encián számunkban a GARMIN GPSmap 62s készülék *Beállítás* menüpontjai közül ismertettünk egy párat. Vegyük sorra a többi beállítási lehetőséget is.

A Magasságm menüpont

Ez a menüpont a magasságmérő beállításaira szolgál. GPS készülékünk a barometrikus magasságmérőjével pontosan mutatja a magasságot, és követi a légnyomásváltozást az idő múlásával. Ez segíthet a várható időjárás-változás megbecslésében is.

A GPS készülékek esetén a *légnyomás* a környezeti légnyomást jelenti, vagyis a levegő konkrét nyomását egy adott helyen. A *barométernyomás* a tengerszintre átszámolt légnyomást jelenti, tehát ebből általános magasságinformációk szűrhetők le, vagyis a sík mezőn és a magas hegyen mért értékek összehasonlíthatók lesznek időjárási szempontból.

Beállítási lehetőségek:

- Automata kalibráció

- Barométer üzemmód
- Légnyomásváltozás
- Rajz típusa
- Magasságm. kalib.

Az *Automata kalibráció* pont segítségével mondjuk meg, hogy kívánunk-e automatikus kalibrálást (Be) vagy sem (Ki). Az automatikus kalibráció úgy működik, hogy a készülék folyamatosan figyeli a barométerből számolt magasság-értéket, és a GPS-ből számolt magasságot. Ha a két görbe elkezd látványosan széttartani, akkor a szerkezet finoman elkezdi a barométer görbét a GPS-es görbe irányába kijavítani, vagyis kompenzálja az időjárás-változás okozta magasság-érték változását. Mivel ez is egy közelítés, és számításokon alapul, nyilván tartalmazhat némi hibát.

Ha a készüléket térképezéshez használjuk, és fontos, hogy a lementett nyomvonal minél pontosabb legyen, a barometrikus magasságmérő GPS-t menet közben ne kalibráljuk újra, és tiltsuk le az automatikus kalibrációt is.

A *Barométer üzemmód* pontnál változó vagy fix magasságot tudunk beállítani. *Változó magasságot* használunk a túráknál, hiszen itt végig akarjuk követni, hogyan változik a magasságunk. A *fix magasságot* pedig akkor használjuk, amikor csak a légnyomás változására vagyunk kíváncsiak. Tehát például letesszük a szobában a készüléket, és követjük a légnyomás változását ahhoz, hogy meg tudjuk jósolni az időjárását.

Ezzel függ össze a *Légnyomásváltozás* pont is, amely segítségével be tudjuk állítani azt, hogy a készülék a légnyomás adatokat mindig tárolja, vagy csak bekapcsolva tárolja (Bekapcs. tárolja). Ha a Mindig tárolja lehetőséget választjuk, akkor a készülék – ha be van kapcsolva, ha ki van kapcsolva – percenként rögzít egy légnyomás-értéket. Ez időjárás-előrejelzéshez hasznos funkció. Túra közben nincs jelentősége, mert akkor nyilván be van kapcsolva a készülék.

A *Rajz típusa* pont segítségével tudjuk beállítani a készülék által megjelenített grafikont. A grafikon tengelyein a Magasság / Idő, Magasság / Távolság, Barométernyomás, Légnyomás értékeit tudjuk beállítani. A beállítások alapján fogja a készülék kirajzolni a *Magasságprofil* menüpontnál kért grafikont, és menti le az adatokat.

A magasságmérő kalibrálása (*Magasságm. kalib.*) segítségével amennyiben ismerjük tartózkodási helyünk pontos magasságát vagy a

jellemző légnyomást, kézzel elvégezhetjük a nyomásmérő kalibrálását. Ha elindítjuk ezt a menüpontot, akkor a készülék először rákérdez arra, hogy ismerjük-e a pontos magasságot. A kérdésre Igen-nel vagy Nem-mel lehet válaszolni. Igen válasz esetén beállíthatjuk a magasságot. Nem válasz esetén a készülék rákérdez arra, hogy ismerjük-e a pontos légnyomást. Itt is Igen-nel vagy Nem-mel válaszolhatunk. Igen válasz esetén megadhatjuk a nyomást a beállított mértékegységben. Nem válasz esetén a GPS készülék rákérdez arra, hogy használja-e a GPS magassághadatát. Igen válasz esetén erre kalibrálja át a készüléket. Nem válasz esetén a készüléket nem tudja átkalibrálni, mert nincs elegendő információ a magasság meghatározásához.

Ha pontos nyomvonalat és a túra folyamán a lehető legpontosabb magassághadatokat akarunk, akkor az indulás előtt jó kalibrálni a készüléket. A legegyszerűbb módja ennek az, ha a lakásunk, vagy a túra kezdőpontja közelében egy biztos pontnak tudjuk a valós magasságát, akkor azon a ponton kalibrálhatjuk a készülékünket. A helyzetet bonyolítja az, hogy egy-egy frontos napon túra közben is akár 5–10 millibarral is változhat a légnyomás. Ez viszont 45–90 méter magasságmérési hibát okozhat, hiszen a GPS készülék nem tudhatja, hogy mitől változott meg a légnyomás: attól, hogy felfelé vagy lefelé haladtam, vagy attól, hogy front érkezett. Ilyen esetekben állítsuk be az automata kalibrációt, hogy a GPS készülék korrigálni tudja a magassági adatokat a GPS rendszerből számolt magassággal. Ekkor úgy járunk el, hogy a készülék üzembe helyezésekor várjunk, amíg az első pár percben a GPS kijelzi a barometrikus adatokból számolt magasságot, majd megváltozik ez az érték, mert megérkezett a korrekció a GPS adatokból. Ha ez az adat is beállt, akkor végezzük csak el a fentebb már említett végső kalibrációt.

A Geoládák menüpont

A *geocaching* (geoládázás) szabadtéri kincskereső játék GPS-készülékek segítségével. A résztvevők elnavigálnak a GPS koordinátákra, és megkeresik az ott elrejtett geoládát. Ez a szabadidős tevékenység és természetbarát hobbi a kincskereső ősi szenvedélyére alapozva ötvözi a modern technikát (GPS, Internet) a természetjárással, az ismeretterjesztéssel.

A teljes játékkal, a geoládák adatainak letöltésével, a kereséssel később foglalkozunk, most csak a beállítás menüpontot ismertetjük.

Beállítási lehetőségek:

- Megjelenés
- Talált geoládák
- Szűrőbeállítás
- Geocaching kezdőképernyő
- chirp beállítása

A *Megjelenés* menüpont két almenüt tartalmaz. A *Geoládák listáját* és a *Geocaching stílusát* állíthatjuk be. Az első beállítás a nevek mutatására vagy a kódok mutatására vonatkozik, ezáltal a geoláda nevét vagy kódját láthatjuk. A geocaching stílusa *Automatikus*, *OpenCaching.com*, vagy *Hagyományos* lehet, annak függvényében, hogy a készülék képernyőjén hogyan szeretnénk látni a megjelent információkat.

A *Talált geoládák* pont segítségével megadhatjuk a megtalált geoládák számát.

A *Szűrőbeállítás* menüpont segítségével geoláda szűrőket tudunk beállítani. Mivel a készülékre akár több ezer geoládaleírást is letölthetünk, fontos lehet a szűrők beállítása, mert segítségével olyan sablonokat tudunk beállítani, amelyekkel bizonyos jellemzőkkel bíró geoládákat kiszűrhetünk a listából. Például beállíthatjuk azt, hogy ne jelenjenek meg a kis ládák, vagy a könnyű ládák stb.

A menüpont segítségével több szűrőt is létrehozhatunk. Mindegyik szűrőre beállíthatjuk a geoláda típusát (Minden típus, Hagyományos, Multi, Puzzle, Postaláda, Esemény, Megaesemény, CITO esemény, EarthCache, Wherigo, Virtuális, Webkamera), méretét (Mikró, Kicsi, Általános, Nagy, Egyéb, Nincs kiválasztva), nehézségi fokát (minimális nehézség, maximális nehézség intervallummal), a terep nehézségét (minimális nehézség, maximális nehézség intervallummal), valamint az állapotát (Megkeresetlen, Nem talált, Megtalált). Ezekből a rész-adatokból áll össze a szűrő, amelyet azután későbbi keresésekre tudunk felhasználni. A menüpontban megjelenő *Keresés* gombbal azonnal kereshetünk geoládákat.

A menüpont funkcionalitása összetett, hisz minden létrehozott szűrőt szerkeszteni lehet segítségével, meg lehet változtatni a nevét, be lehet állítani a sorrendjét, vagy ki lehet a szűrőt törölni. Ezeket a funkció-

kat úgy érjük el, ha rámegyünk a megfelelő szűrőre, majd megnyomjuk az Enter gombot.

A *Geocaching kezdőképernyő* menüponttal megadhatjuk, hogy a Térkép vagy az Iránytű legyen a geoládakeresés kezdőképernyője.

A *chirp beállítása* menüponttal a Garmin wireless technológiát tudjuk beállítani. Az ilyen vezeték nélküli átviteli megoldás már majdnem mindegyik újabb szabadidős modellbe belekerült. Ha a geoládaiba be van téve egy jeladó, akkor 10 méteres körzetben érzékelni tudja a ládát a GPS készülék. Az előbb említett menüpontban Be- vagy Kikapcsolhatjuk a chirp keresését, illetve programozni tudjuk a chirpet.

Az Útvonalter. menüpont

Az útvonaltervezéshez szükséges beállításokat tartalmazó menüpont. Három beállítási lehetőségünk van:

- Tevékenység
- Útvonal-átvitel
- Úton tartás

A *Tevékenység* beállításával az útvonalakat tudjuk kiszűrni igazából. A következő lehetőségeink vannak: Légvonalban, Autóvezetés, Motorke-rékpár, Kerékpározás, Túrakerékpározás, Hegyi kerékpározás, Gyalogos, Túrázás, Hegymászás, ATV/Légvonalban, Rákérdez. A tevékenység beállításával a készülék optimalizál, például a hegyi kerékpározás beállítás esetében kiveszi az autópályákat. A légvonalban való beállítás semmiféle utat nem vesz figyelembe a navigáció során, csak az égtájakat, nem úton vezet.

Az *Útvonal-átvitel* Automatikus, Kézi, vagy Távolság alapú lehet.

Az *Úton tartás* beállításánál az Igen-t vagy a Nem-et választhatjuk.

Az Igen beállítással a GPS készülék a térképi vonalakon tartja az aktuális pozíciót, sőt a nyomvonal is a térképi vonalat másolja, nem a valódi pozíciót. Tehát, ha nyomvonal rögzítésre használjuk a készüléket, mindenképpen ki kell kapcsolni az úton tartást. Így a GPS által mért pozíciót mutatja mindig a készülék a térképen, és menti le a nyomvonalba. Navigáció esetében pedig ennek a beállításnak köszönhetően a készülék jelez, ha eltávolodtunk a térképen bejelölt úttól.

(Folytatjuk.) ■

Dr. Tulogy János
Erdély, 1935/1.

Turistaavatás és fogadalomtétel

Én az Erdélyi Kárpát-Egyesület rendes tagja, vallom, hogy a turistaság a legnemesebb, leg-egészségesebb, testet-lelket felüdítő sport; fogadom, hogy egyesüle-tünkért minden egyéni érdeket félretéve, önzetlenül fogok dolgozni, minden erőmmel azon leszek, hogy a turistaság nemes céljait terjesz-szem, azok megvalósítását elősegítsem, hogy a turistaságnak új híveket szerezzek, a Természetben, Isten templomában mindig igazi turistához méltóan viselkedek, a turista tízparancsolatot betartom, annak betartá-sára másokat figyelmeztetek, a turista alkotásokat gondozom, a ter-mészetvédelemnek harcosa leszek, minden turistát testvérképpen sze-retek. ■

Kovács Lehel István
klehel77@yahoo.com

A Brassóval versengő Feketehalom

Feketehalom, Cidium, Zeiden, Zäöeden, Codlea. Muncípium Brassótól 11 km-re észak-északnyugatra, a Persányi-hegységhez tartozó Kotla lábánál. 1900-ban 4449 főből 2771 volt német, 1436 román és 233 magyar. 2002-ben 24 286 lakosából 22 518 román, 917 magyar, 424 cigány és 367 német nemzetiségű. Vára kétszer is dacolt a királyi méltósággal, mígnem királyi akarat döntötte romba.

Ott ült a bándoros ablak előtt, amelyet – tekintettel a május végi melegre – tárva hagyott. Egyedül volt, hazaküldte katonáit. Négy éve már, hogy béke honolt a Barcaságon, s a király megbízásából egyedül dolgozott. Lajstromot írt Feketevár ingóságáról, vagyonáról. Néha köszönt az arra járó pásztoroknak. Inkább csak bólintott, mert nem értette a nyelvüket. Hasonlított ugyan valamelyest a latinhoz, de sok szláv szó volt benne, s a pásztorok nem beszéltek szászul vagy magyarul. Juhokat terelgettek ide-oda a Kárpátok mentén. Legelőket kerestek. Anynyit azért tudott: a főispánok engedték meg, hogy átjöjjenek a hegyeken, s lakatlan területeket népesítsenek be. Sötétedett, de még nem gyújtotta meg az asztalon álló gyertyát, csak nézte a messzeséget, s a lentről idelátszó falu tüzeit. Szomorú volt. Szerette a várat, s sejtette, hogy nincs tovább. A fekete lovag is gyakrabban jelent meg. Hollófekete

paripán, fekete páncélban és palástban vágatott fel éjfélkor a várhoz. Fején arany liliomos korona. A babonás pásztorok rettegtek a kísértettől, de ő tudta, csak azért jár vissza, mert ő is szerette a várat. Lassan meggyújtotta a gyertyát. Reggelre elkészült az írással, gondosan összehajtogatta a papírt, és pecséttel látta el: a királynak készült személyesen. Aztán pakolni kezdett, és még dél előtt ellovagolt. Nem várta meg, hogy elpusztuljon a vár...

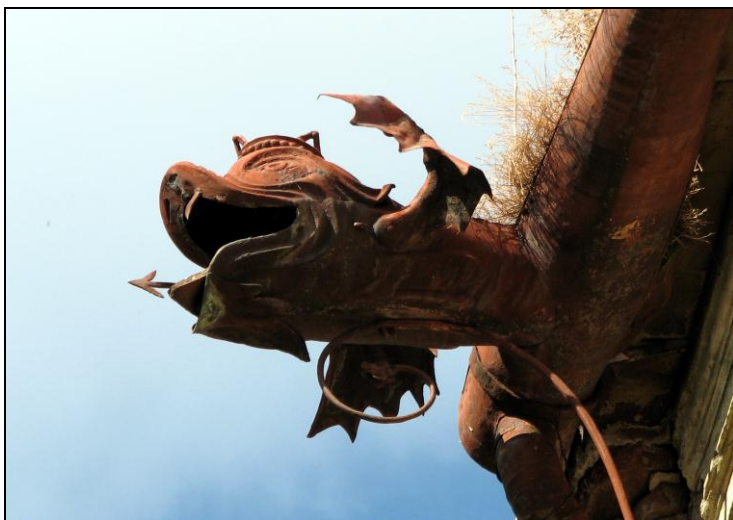

Falak a Kotlán

Míg Károly Róbert parancsára 1335-ben le nem robbolták, Feketevár (Schwarzburg) a falu büszkesége lehetett.

Az ovális falakat a teuton lovagok építették az 1294 m magas Kotla egyik nyergébe (45,6940° É; 25,4003° K; 952 m), hogy a szebeni út (*Szászok útja, Sachsenweg, Drum al Sașilor*) őrzését ellássák. Nem a csúcsra építették, hiszen ők már tudták, hogy „*Ha a Kotla fején kalapot visel, jó idő lesz; ha gallér van rajta, elindulhatsz; ha kardja villan, esni fog*”.

A Német Lovagrend kiűzése után a vár királyi birtok lett, IV. Béla pedig fiának, V. Istvánnak, Erdély hercegének adományozta. István ezt a várat kedvelte a legjobban erdélyi birtokai közül, ezért 1265-ben ide menekült apja seregei elől. IV. Béla és fia két pártra szakította Magyarország nemeseit, s az ügyes hadvezér híveivel, a Csák, Kacsics, Gutkeled, Aba, Baksa nembeliekkel a Feketevárba vonult vissza. Itt várta be apja seregeit. A kemény ütközetet leíró krónikák említik először a várat. V. István hősiiesen védte szeretett birtokát I. Lőrinc, Kemény fia (a Matucsinay-család őse) nádor¹, országbíró csapataival szemben mindaddig, amíg Miskolc nembeli Panyit seregei fel nem mentették a várat. Az ostromzárat filmbe illő párviadal is megtört: az országbíró testvére, Konrád, Sándor szörényi bánnal kelt „erős kézzel birokra”. A győztes feketevári csata után kezdődött István diadalmenete Budára, s az isaszegi döntő csata után István saját országrészében szuverén uralkodóvá vált, önálló külpolitikát folytatott, hadjáratokat vezetett, majd öt év múlva király lett.

Vízköpő

¹ A király után a legnagyobb országos méltóság volt Magyarországon a Szent Istvántól 1848-ig terjedő időszakban.

A XIV. század elején a barcasági szászok, Salamon brassói ispán vezetésével nem fogadták el I. Károlyt uralkodójuknak, ám az ispán rokonai (Rozsnyai Miklós fiai) 1331-ben megszerezték Feketevárat, s Salamon összes birtokaiért cserében átadták azt a királynak. Károly Róbertnek, a magyar Anjou-ház alapítójának, nem volt szüksége a várra, így 1335-ben leromboltatta azt. A sors fintora tehát, hogy annak az V. Istvánnak a kedvenc várát semmisítette meg, aki lányát, Máriát, Anjou Károly szicíliai királlyal jegyeztette el, s ez alapozta meg Caroberto, s az Anjou-ház trónigényét Magyarországon.

Iskola Feketehalmon

A királyokkal dacoló távol-vidéki vár ma romjaiban hirdeti egykori dicsőségét. Sziklába vájt helyiségek, kapuépítmény-maradványok, támpillérek, hegyerincet lezáró falrészek sejtetik az erőt, szépséget hat és fél évszázad múltán is.

Feketehalom gazdag település, egykoron Brassóval versengett: melyik legyen a Barcaság fővárosa?

1377-ben a Barcaság ötödik legnagyobb települése volt. Magyar neve a Kotla másik elnevezéséből, a *Feketehegyből*, vagy a *Nagy-feketehegyből* ered. Román neve a Kotla névváltozata, egyesek szerint a fordított üst alakú hegy elnevezése a szláv *kotla* (üst) szóban keresendő. Szintén egyesek német nevét a *Zeidler* (méhész) szóban találták meg.

A Takácsok tornya

Kezdetől pallosjoggal volt felruházva, s a monda szerint Brassó és Feketehegy közül az lett volna a Barcaság fővárosa, amelyik nagyobb vásárt szervez. A szorosok és kereskedelmi útvonalak közelsége tette győztesé Brassót, viszont Feketehegy is hasonló címet nyert: fagyökér a koronával. A különbség a két barcasági hatágú csillag, na meg a rossz nyelvek szerint az, hogy a gyökérnek kevesebb ága van.

1395-ben Luxemburgi Zsigmond több okiratot is kibocsátott innen. A XV. század elejétől mezővárosi rangra emelt települést 1421-ben, 1432-ben és 1530-ban a törökök pusztították. 1536-ban 221 szász család lakta, ekkor osztották négy városnegyedre, ezeken belül pedig

négy-négy szomszédságra. Lucas Weygander plébános vezetésével tértek át lakói Honterus evangélikus vallására.

Báthory Zsigmond 1595-ös havasalföldi hadjáratára itt gyülekeztek a székelyek, négy év múlva már Vitéz Mihály ostromolta, 1600-ban pedig a moldvai csapatok dúlták fel. Báthory Gábor 1612-ben foglalta el, védőinek többségét kivégeztette. Augusztus 28-án a brassóiak cselled szereztek vissza, de a fejedelem kapitánya, Török István újra elfoglalta. Bethlen Gábor itt fogadta 1616-ban a török portáról visszatérő Toldalagi Mihályt. 1628-ban és 1658-ban is tűzvész pusztította, a másodikat tatárok gyújtották.

A feketehalmi templom tornya

Román lakókról 1699-ből származik az első említés: 23 család lakta, elkülönített negyedben.

A kurucok és a császáriak is megsarcolták, Graven császári ezredes itt verte meg 1704. április 13-án Kereskényi László seregét.

1760-tól hetivásárokat rendeztek a városban. II. József 1783. június 7-én látogatta meg.

1849. március 19-én itt verte szét Bem Purchner utóvédjét.

1881-ben itt nyílt meg az első erdélyi községi óvoda.

Festett kazettás mennyezet a templomban

Az iparosodás kora jelentősen érintette. Johann Horvath 1879-ben itt létesítette Erdély első faipari szerszámgyárát, 1903-ban, Erdélyben harmadikként, itt vezették be az elektromos közvilágítást. 1878-ban a Hornung fivérek bútorgyára, 1904-ben szerszámgyár, 1912-ben Georg Mikes pamutszövő műhelye létesült itt. Trianon után kohászat, vegyi-anyag-gyár nyitotta meg kapuit, és ekkor indult virágzásnak a híres feketehalmi kertészet.

1945 januárjában 500 lakosát deportálták a Don-medencébe, csak 300-an tértek vissza. 1953-ban helyezték át ide a brassói fegyházat. 2000-től municípium.

Az eredetileg Szent György és Mihály tiszteletére szentelt, ma evangélikus temploma a Barcaság legnagyobb templomerődje.

A XIII. századi román stílusú templomot a XV. században alakították gótikussá. Ekkor hármassal falgyűrűvel, vizesárokmal vették körbe. 1601-ben, 1634-ben, 1762-ben újították, de védművét a XIX. században lebontották. A céhek védte négy tornyából csak három maradt: a kádároké, a takácsoké és a kovácsoké, amelyet 65 m magas, négy haranggal ellátott templomtoronnyá alakítottak. A kerékgyártókat lebontották.

A Szászföldön igen ritka, 1702-ben festett kazettás mennyezetén 254 Luther-rózsa változat díszel. Az egyikbe a festő – Thomas Gross – önmagát rejtette el. A tökéletességet jelképező középső nyolcszögön festett angyalok fogják körbe a tanulságos feliratot: „*Nem mindenki jut a Mennybe, aki Uram, Uram-ot kiált!*” A templom csendjét csak a Prause-orgona hangja töri meg.

Az orgonát 1783-ban építették, két manuállal, egy pedálsorral és 26 regiszterrel látták el.

1904-ben készítette Johann Barthel a templom neogótikus oltárát. A központi fülkében Krisztus szobra látható, a bal és jobb oldaliban pedig Szent Péteré és Szent Pálé. A szószéket 1841-ben építették. Neogótikus keresztelőkádja is 1904-ből származik.

A régi városháza 1724-ben épült, a mai 1828–1830 között. Az iskola gyönyörű, XIX. századi épülete a városra nyomja bélyegét.

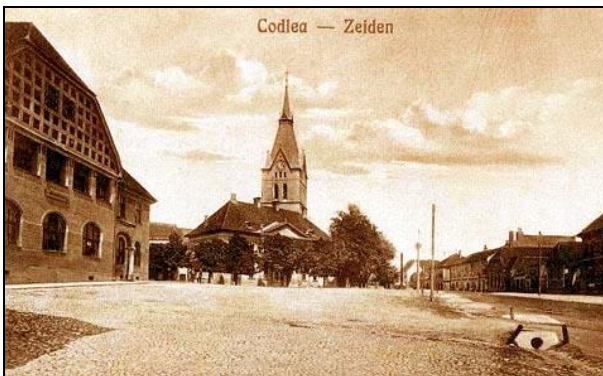
A 6 km-re lévő fürdőtelepét (45,72751° É; 25,42393° K; 519 m), a feketehalmi strandot 1903-ban kezdte el építeni az ifjúság, teljesen önkéntes munkával. Az erdő közepén, a Goldbach-forrás (Arany-patak) elérésével képezték ki a medencét. 1906-ban a strand alatt egy vízgyűjtő tavat is létesítettek a Goldbach patak medrében, majd a vízgyűjtő tótól 100 m-re, vízlépcső stílusban egy másik tavat is kialakítottak.

1997–1998 között a katolikusok és reformátusok ökumenikus templomot – akkor Erdély egyedüli ökumenikus templomát – építettek Feketehalmon, Sebestyén Ottó plébános, azóta jezsuita szerzetes és Ménessy György református lelkipásztor vezetésével.

A város hagyományos ünnepét, a *Kronenfest*-et az év leghosszabb napján, Szentivánéj előtt ülik, s a majális átnyúlik az örömtüzekről világos mágikus éjszakába, amikor bármi megtörténhet, kívánságok teljesülnek, amikor a fekete lovag díszes páncéljában ismét felvágat szeregett várához. ■

Erdei vendéglő

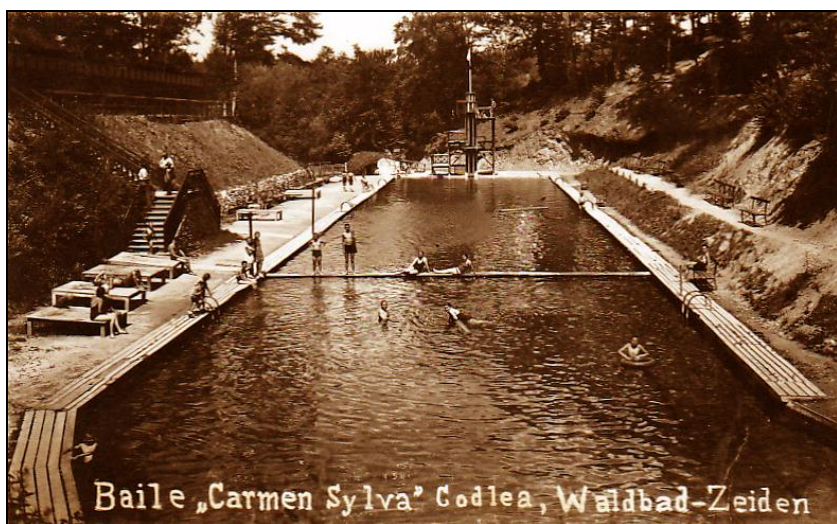
Feketehalom

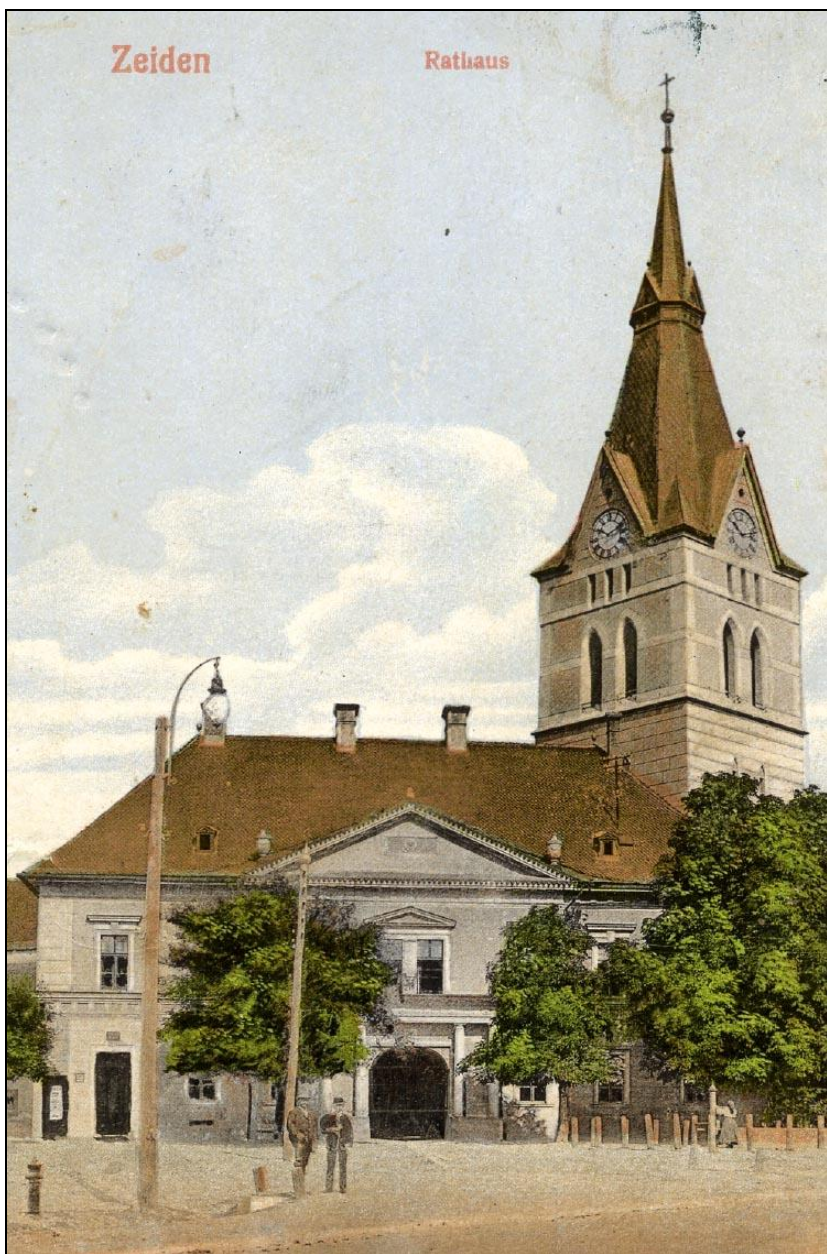
A Carmen Sylva strand és szabadidőközpont

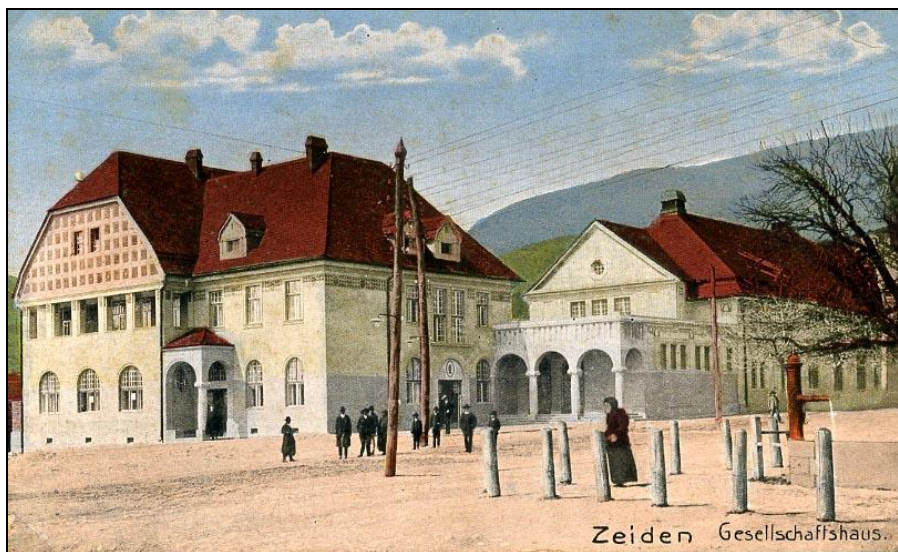
A Concordia bányatelep

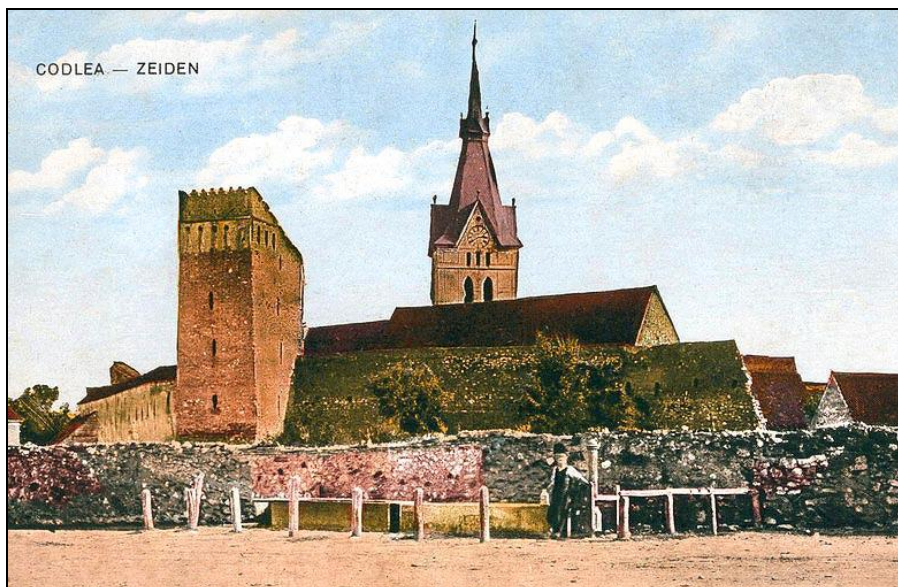
A feketehalmi strandfürdő

A feketehalmi templomerdő

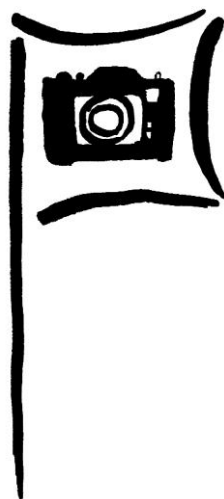

A feketehalmi Zur Schwarzburg (a Feketevárhoz) szálloda

A feketehalmi templomerőd

TERMÉSZETFOTÓK

Bemutatkozik a:

Kotla

Blénesi Edith: *A város fölött*

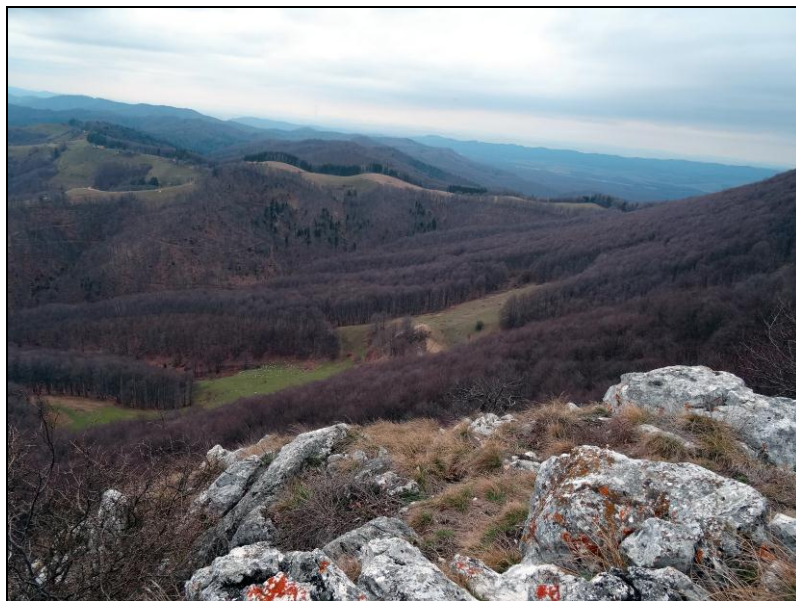
Blénesi Edith: *Erdőben*

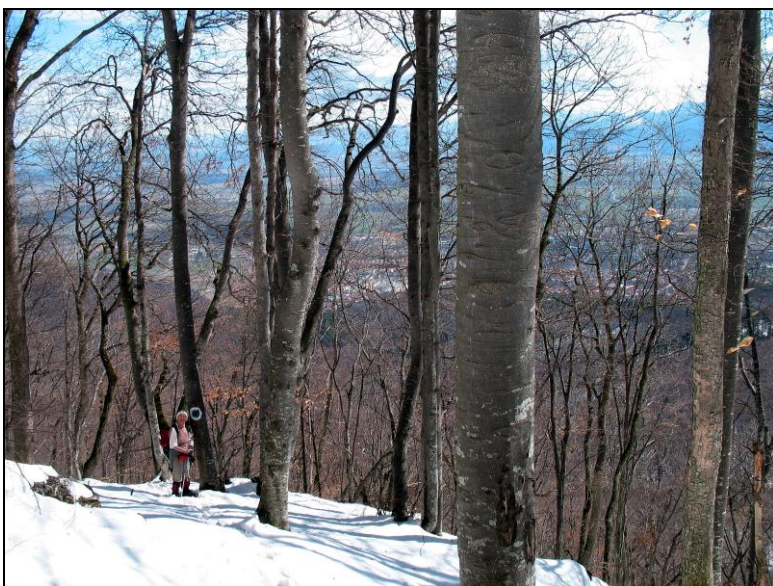
Blénesi Edith: *Kilátó*

Blénesi Edith: *Vadon*

Blénesi Edith: *Rétegek a Kotlán*

Blénesi Edith: *Kotla télen*

Blénesi Edith: *Az őszi Kotla*

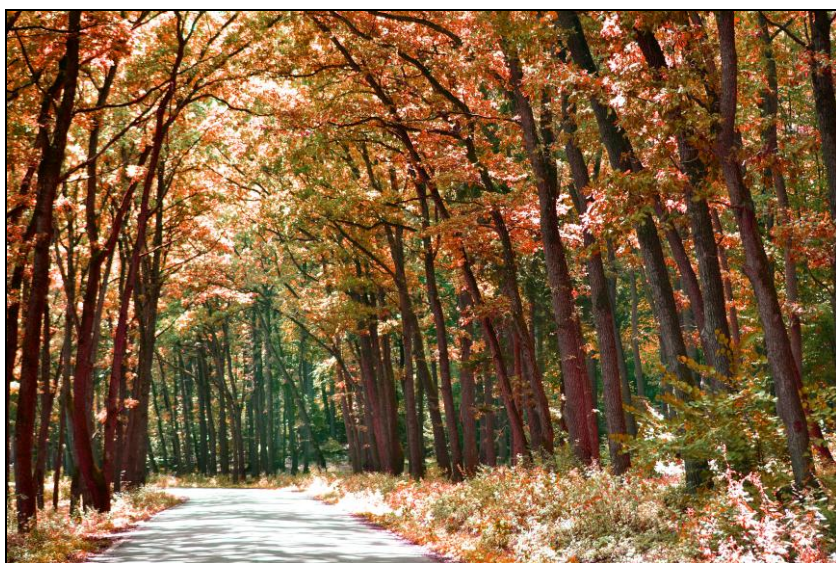
Blénesi Edith: *Honismereti előadás*

Blénesi Edith: *Út az erdőben*

Blénesi Edith: *EKÉsek a csúcson*

Kovács Lehel István: *Őszi árnyak*

Kovács Lehel István: *Rét a Kotla alatt*

Kovács Lehel István: *Őszi szösszenet*

Bardócz Péter és a Kreatív

Helló Brassó!

1.

A Kapu utcán, ha végig megyek én
A sok üzlet mosolyog felém
A járókelők épp úgy néznek rám
Mintha ismernének valahonnan már

2.

A Tanács-téren egy kicsit fotóztatunk
Hisz úgy sincsen egyéb más dolgunk
A templomokat végignéztük már
S velük együtt a rengeteg bástyát

Refr.:

Helló Brassó!
Gyönyörű városom
Itt születtem én
És a lelkem is itt hagyom.
Helló Brassó!
Régi várfalak
Megcsodállak én
És a szívemben megmaradsz.

(szaxofon szóló)

Refr.

3.

A Fellegvárban süteményt rendelünk
Hisz innen a várost áttekinthetjük
A felvonó ott sietve halad már
A Cenk-tetőig bizony meg sem áll

4.

S ha véletlenül nem figyelnél már
A Fekete-templom megkondítja harangját
És ha azt mondd, hogy mindig többre vágysz
Akkor látogasd meg Brassó-Pojánát.

Refr.

(Gitár Szóló)

Refr.

Bardócz Péter, Brassó, 2004. október 1.

Kovács Lehel István: Feketevár

Gyászének a holdvilági és feketehalmi harcról

Siralmas lón dolga az magyar nemzetnek;
Előttünk példája udvarhelyieknek,
Ekképen történek nemes Háromszéknek —
Kik nagy vérontással fegyverre kelének.

Oh szomorú, gyászban beborult esztendő:
Keserség, bánat, búval teljes üdő!
Siralmas bánattal sok anyák kesergő —
Mint ezt megmutatta hódvilági² mező.

Jaj, hamar az után az Barcza mezeje,
Sok vitézlő rendet az vérben kevere;
Kiket az Háromszék kedvekre nevele:
Feketehalomnak völgye eltemete.

Felserdült ifjak, nemesi virtussal,
Kiket íkesített az szép szabadsággal,
Mindeneknek fémlő arany-titulussal —
Testek vérben fetreng, egymásra hullással.

² *Holdvilág* (románul *Hoghilag*, németül *Halwelagen*) község Erdélyben, Szében megyében, a DN14-es út mellett, Erzsébetvárostól 2 km-re. 1704. január 28-án itt zajlott le a holdvilági csata, ekkor a Guti István vezette erdélyi kuruc haderő súlyos vereséget szenvedett.

Sűrű, sötét gyászban Holdvilág mezeje
Sokakat boríta el az Katlan-hegye³,
Kiket elhullata ellenség fegyvere —
Kegyetlen pusztában rakásban temete.

Rettenetes jajra felvirradott napja.
Sok vitézlő rendnek szomorú órája.
Sokaknak közülök volt vesztő csatája.
Szegény magyaroknak volt végvasárnapja.

Jaj, mely hirtelenül rosz hír futamodék,
Hermány-Szent-Péterhez hamar elérkezék.
Sok vitéz közülök vérben keveredek —
Hirtelen az hadat sebes harcznak vivék.

Sok atyák és anyák sirassák fiókot,
Elmaradott árvák jajgatják atyjokot,
Keserves özvegyek óhajtják urokat, —
Mert nem láthatják vérben hever tagjokot.

Oh Uram-Istenem, ki ennek az oka?
Hogy nagy-erős karod rólunk elfordula,
Az ellenség mellett, ellenünk támada,
Az eb-oroszlánnak szájában ada.

Kiket az tejünkön sokáig tartottunk
És az mi vérünkön ugyan meghizlaltunk
Azoktól mindenütt széjjel pusztítottunk
Véres fegyvereknek élére hányattunk.

Mert mostan mindenütt hallatik jajgatás,
Sok utczákon széjjel vagyon nagy óhajtás,
Elhullott testekért nagy gyászban borulás.
Fegyver és tűz miatt sok helyen posztulás.

³ A *Kotla* akkori névváltozata.

Jaj, szomorú gyászban beborult nemzetség.
Setét gyászruhában öltözött szegénység.
Nagy szomorúságban megepedett sereg, —
Jaj, mire jutottunk, rajtunk az ellenség!

Mint ártatlan juhok az veszedelemre:
Az szegény magyarok nyargalnak sietve;
Az lovok elbágyadt, állítják seregbe.
Kiket nagy hirtelen hajtnak ellenségre.

Mindenfelől körivette életedet
Az nagy veszedelem, mégis szemeidet
Nem nyitod fel, — majdon szép piros véredet
Kiontván, az férgek emésztik testedet.

Isten haragjának rettenetes volta.
Ki megnyomorodott országunkra szállá.
Édes nemzetünköt fogyatva fogyatja.
Az nagy vérontással azt igen posztítja.

Szomorúságunkra termett Barcza határ,
Kin hadat futtata minap körmös madár;
Borított volna bé az Katlan hegye bár, —
Hogy soha nemzetünk ne látott volna bár!

Amaz megdühödött Barintisnek hada,
Kitől megveretek Udvarhelyszék hada.
Ki miatt sok özvegy és árva marada.
Az nemes szék pedig posztulásra juta.

Ekképen Grafen is nemes Háromszékkel
Bánék, mint kegyetlen, sok vitézlő renddel.
Kiket levágata s fegyvérit vette el,
Tartományát pedig megégette tűzzel.

Feketehalomnál esek nagy vérontás,
A holott hallatott szernyű nagy sikoltás,
Mint az sűrű nyilat az puskaropogás.
Véres fegyver előtt egymásra borulás.

Az ki elszaladt is: utánna az ráczság.
Elbágyadt az lovok, — jaj, szegény magyarság!
Ellene feltámadt, gyülevész sok szászság.
Erdőben bujdokló hitván, rossz oláság.

Jaj magyarok, immár széjjel Katlan-hegyen
Az setét Fekete-homloknak határán
Nyargalódnak széjjel az setét utczákan,
Szaladnak szegények, ki gyalog, ki lován.

Mert mindenekben úgy vagyon annak dolga,
Kinek feje nincsen, elesik is tagja;
Ezt bizonynyal látja Háromszék tábora —
Mert kettős szívű volt elttök-járója.

Lásd meg Uram-Isten ez szörny vérontást.
Országunkban való iszonyú nagy romlást.
Csendesítsd meg immár az sok hadakozást,
Hogy szegény nemzetünk ne látna röbb romlást!

Ezerhétszáz után negyedikre kelvén.
Esek az vérontás az Barcza mezején,
Hol kétféjű sasok sebesen repülvén,
Sok elhullott népnek holttesteket evén.

■ *Thaly Kálmán gyűjteményéből, 1700-as évek.*

Kovács Lehel István
klehel77@yahoo.com

Kotla

A *Kotla* (Feketehegy, Nagy-Feketehegy, Schwarzberg, Măgura Codlei) a Persány-hegység (régábban Persányi-hegység, Apácai-hegység vagy Krizbai-havas, Geisterwald, Munții Perșani) legmagasabb hegye. Az 1292 m magas csúcsba kiemelkedő hegy nevét valószínűleg alakjáról kapta. A *kotla* jelentése: cserépből vagy vasból készült nagyobb edény, lábas; bogrács, üst. S valóban, a hegynek fordított üst alakja van.

A Persány-hegység a Keleti-Kárpátok déli részén elhelyezkedő középhegység, Brassó megye, Kovászna megye és Hargita megye területén. A 100 km hosszú hegység területe közel 1000 km². Délen a Fogarasi-havasok, Királykő, Bucsecs közé ékelődik be, északon felvonul egészen a Hargitáig.

Gyakran a Szág-hegységet (Munții Țaga) is a Persányi-hegység részeként említik, a Fogarasi-havasok, vagy a Jézer-hegység helyett, ekkor a Szág-hegy (1641 m), de a Csuma-tető is (1630 m) is megelőzi a Kotla magasságát.

A magas hegyek övezte Brassó magyar természetjárói gyakran keresik fel a Kotlát is, akár tavasszal, hogy medvehagymát szedjenek (*salamás, saloma, sajoma, sajama, sajamas* – *Allium ursinum* L.), akár nyáron, hogy azután hűsüljenek egyet a feketehalmi strand medencéjében, akár honismereti túra keretében, hogy megcsodálhassák a Feketevár maradványait.

Az Erdély 1902. évi 4–5. számából megtudjuk, hogy az EKE Brassó vármegyei osztálya a Kotlán tartotta évadzáró ünnepségét: *„A közgyűlésileg megállapított társas kirándulásaink sorozatát a szeptember hó 8-án megtartott kotlai kirándulás zárta be. A népes kirándulás minden tagja elragadtatással szemlélte a ködből kibontakozó Barcaság havasok által körülvelt körképét és lelkesedéssel esküdtek újból fel az E.K.E. kibontott zászlajára.”*

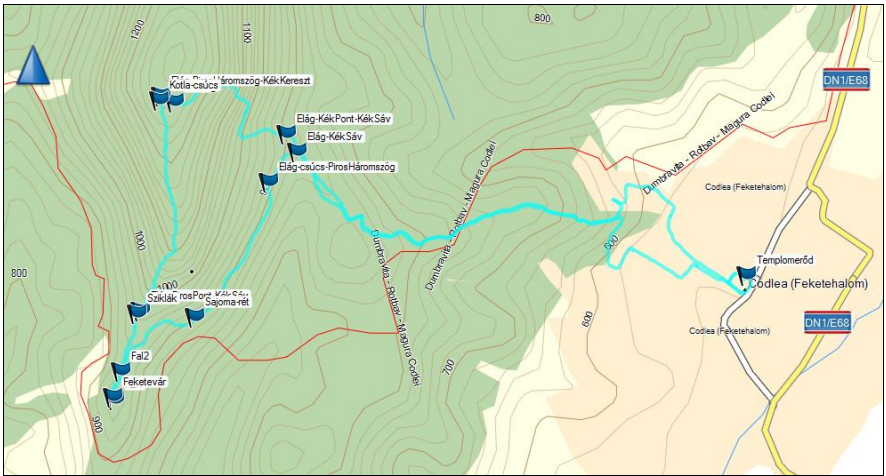
1909-ben az EKE Brassó vármegyei osztálya a Kotlára (feketehalmi hegyre) 15 kirándulást szervezett. Az Erdély 1909/7–8. száma így ír az egyikről: *„Az E. K. E. brassói osztálya június hó 29-én a Feketehalmi hegyre igen szépen sikerült kirándulást rendezett, amely a legkellemesebben folyt le. A tizenöt főből álló társaság a sétatéri szép forrásnál elköltött reggeli után pompás erdei illattól és napfénytől környezve minden nagyobb megerőltetés nélkül jutott fel a jól gondozott és jól jelzett utakon a csúcsra, hol sokáig élvezte a panorámát, amely terjedelem tekintetében a legimpozánsabb az egész környéken, amennyiben a Barca síkjával együtt a környező vármegyék összes hegyei láthatók. A csúcson alatt levő barlangban elköltött gazdag turistalakoma után a kirándulók a Waldbad-hoz ereszkedtek le, ahol egyesülve más brassói kirándulókkal is, az idő fürdés, játék s a fürdővendéglő jó borának élvezete közt telt el alkonyatig. Ekkor a társaság újból felkerekedett, bejött a községbe s kocsin egy jól eltöltött napnak kellemes emlékével visszatért Brassóba.”*

A későbbi brassói magyar turistaegyesületek is számos kirándulást szerveztek a Kotlára, az Encián 1937. júliusi, III. évfolyam, 7. száma így hirdet meg egyet a 104. oldalon: *„Augusztus 1-én Codlea Feketehalmi hegy megmászása, visszatérés után fürdés a Codleai strand fürdőben. Találkozás reggel 6 órakor a bertalani állomáson. Vezető: Kiss Lajos.”*, majd a következő, szeptemberi száma beszámol arról, hogy a túrán és fürdőzésen 17-en vettek részt.

1946-ban az Encián Turista és Testnevelési Egyesület 2 túrát szervezett a Kotlára, 1947-ben pedig 3-at.

A régi hagyományokat felelevenítve az EKE – Brassó természetjárói is sokszor felkeresik a Kotlát.

Az alábbi térkép és profilgörbe egy 2012. október 27-én lezajlott kotlai túrát mutat be.

Feketehegy – Feketevár – Kotla-csúcs – Feketehegy

A túra magasságprofilja

2016. június 5-én, miután megtekintettük a feketehalmi erődtemplom ($45,70016^\circ \text{ É}$; $25,44660^\circ \text{ K}$; 568 m) hírességeit, 11 óra 35 perckor indulunk el a piros háromszög jelzésen a Kotlára. A Mägurii utcán megyünk felfele, a jelzések itt – a templom környékén – még nem láthatók. Egy körforgalom után előre megyünk, majd jobbra térünk egy útelága-

zásnál. Egy villanyoszlopon itt jelenik meg egymás fölé festve a piros, a sárga és a kék háromszög jelzések. Pár lépés után szintén egy villanyoszlopon nyíl mutatja, hogy balra kell folytatni az utat. A Șoimului (Sólyom), majd a Vulturului (Sas) utcákon haladtunk. Elhagyjuk az aszfaltos utat, egy földúton megyünk tovább. Állandó jelleggel bal kéz fele tartunk, erre vezetnek a jelzések, az út meredeken megy felfele. Ismét balra térve elhagyjuk a települést, erdei úton megyünk tovább (45,70306° É; 25,43700° K; 618 m).

Útjelzés

Hamarosan a sárga háromszöggel jelzett ösvény leágazik. Itt mintegy egy óra alatt a feketehalmi strandhoz juthatunk (45,72751° É; 25,42393° K; 519 m) egy szép erdei sétaúton.

Az elágazástól a kék és a piros háromszöggel jelzett erdei út megy tovább, ezen megyünk felfele, egy vízmosság partján. Fenyőerdőben haladunk. A Kotlán növényzet inverzió van, fenyőerdő van alul, a lombhullató felül. Az ösvény széles, de a közepét mély árokban mosta ki a víz. Megjelennek a lombhullató fák, az ösvény sziklás lesz, egy út közepén álló fára nyilakat festettek, a jelzett ösvény jobbra tér. Az út mellett

több jelzetlen utacska megy jobbra-balra, ezek mindenféle rövidítések, de mi a jelzést követjük. Az ösvény eléggé meredeken megy felfele, egyre több lombhullató fa jelenik meg, az út közepén a vízmosás. Továbbra is együtt megy a kék háromszög a piros háromszöggel. Enyhe lejtő következik, s egy egyenes részen szép rálátás nyílik a Kotla csúcsára és az alatta lévő sziklarenetekre. Az ösvény szépen kanyarog tovább a cserjésben, valamikor itt kivághatták a fákat, látszanak még a földben levő törzsek.

Ilyenkor, nyáron, minden tele van bodzával (*Sambucus nigra* L.).

Az egyenes rész után az ösvény ismét beér az erdőbe, enyhén emelkedik. Egy útelágazáshoz érünk, balra is, jobbra is több út vezet, ösvényke, némelyik jól kivehető, némelyik nem annyira.

A jelzett ösvény egyenesen előre vezet, meredeken felfele egy vízmosáson. Az emelkedő után ismét egy egyenesebb szakasz következik, majd kiérünk az erdőből. Mogyoróbokrok mellett haladunk, balkéz felől, a bokrok közül, rálátás nyílik a barcasági hegyekre. Útelágazás. Jelzetlen út indul balra és előre, a kék és piros háromszögekkel jelzett ösvény pedig jobbra megy be az erdőbe. Itt enyhén lefele megyünk, az ösvény szépen követi a szintvonalat, fenyőerdő keveredik helyenként lombhullató fákkal. Egy balra kanyar után, jobb kéz felől egy mély völgyhöz értünk, s a völgy fölött rálátás nyílik a Kotla csúcsára. Majd ismét bokros lesz a hely, tele bodzával. Az ösvény a szintvonalat követi, enyhén lejt és kanyarog, egy jobbra kanyar, majd egy emelkedő. Az ösvény egyre szűkebb lesz, ismét beérünk az erdőbe. Egy emelkedő után az ösvény 90°-ban balra kanyarodik, majd enyhe emelkedőben folytatódik. Jobb kéz felől ritkul az erdő. Jobbra kanyarodunk, kiérünk az erdőből. Balra egy nagy völgy, előttünk szépen látszik a Kotla csúcsa. Egy fakitermelő úton megyünk át, a jelzés jobbra tér, ott folytatódik.

Balra az erdő teljesen le van tarolva, előttünk látszanak a sziklák és a Kotla csúcsa. Bal kéz felől a Királykő látszik, jobbra lombhullató erdő és a fakitermelés maradványai. Az ösvény ismét kiszélesedik, a szintvonalon halad egyenesen, lejtések, emelkedések nélkül. Előttünk sziklák. Hamarosan beérünk az erdőbe egy útelágazáshoz.

Innen indul a kék sáv jelzés jobbra a feketehalmi strandhoz. Jobbra is, balra is jelzetlen út indul le a völgybe.

A piros háromszög, kék háromszög és a kék sáv enyhén balra megy felfele. Az ösvény enyhén emelkedik, agyagos, bent vizes, látszik, hogy

sokan járnak erre motorbicikkel. Vegyes erdőben haladunk tovább. Az emelkedőt egy rövid, enyhe lejtő majd egy meredekebb emelkedő követi, az emelkedő előtt egy út megy be balra.

Barlang a csúcs alatt

Itt (45,70476° É; 25,41170° K; 895 m) a kék háromszög és a kék sáv letér balra, és rajtuk a Sajoma-rét (Poiana lui Sulică, Poiana cu Brândușe de toamnă) érintésével a Feketevárhoz juthatunk. A piros háromszöggel jelzett út az emelkedő után folytatódik. Az ösvény elég szűk és sáros, lombhullató erdőben kanyarog felfele. Egy adott ponton az ösvény élesen jobbra kanyarodik. Előre is indul egy kicsi ösvényke, ám ez nincs ki-jelvezve. A jobbra kanyarodó ösvényen folytatódik a piros háromszög felfele. Figyelni kell a jelzésre, mert nem mindenütt követhető, elég nagy távolságokban van itt felfestve, és nem biztos, hogy a jelzett ösvény van a legjobban kitakarítva. Sziklás részhez érkeztünk. Meredeken megyünk, a szintvonalakra merőlegesen felfele, a piros háromszög néha bemegy a bokrok közé. Egy meredek ösvény lerövidíti az utat, a piros háromszög azonban szerpentinezve megy be a bükkerdőbe.

A terep egyre sziklásabb, csúszós, sáros, az ösvény egyre meredekebben kigyózik felfele, a jelzések nem mindenütt követhetők. Elég nagy szintkülönbséget mászunk meg szerpentinezve, a piros háromszögön, így haladunk a csúcs fele. Egy jobbra kanyar után a szintvonalon haladunk, enyhe az emelkedő, az erdő eléggé sűrű, az ösvény köves. Később az emelkedő valamivel meredekebb lesz, majd kiérünk egy kis tisztásra. Bokrok, lombhullató fák vannak itt fent. Az ösvény átvág a tisztáson, amely után megjelenik a kék pont is a piros háromszög mellett (45,70896° É; 25,40422° K; 1283 m). A kék pont jelzés a Kotla csúcsát köti össze Feketehalommal, a városiak kedvenc majálishelyével (annak a helynek a közelében, ahol elhagytuk a várost).

Érdeemes itt megemlíteni, hogy a feketehalmi majálishely érdekessége az 1899-ben létrehozott „csiga” vagy „a csodák köre”. A füves talajon kiképezett hatalmas spirál alakban köröző ösvényt zenére járták be a szász gyerekek. A szászvolkányi születésű Martien Thies zeneszerző e különleges alkalomra írta a *Kipferlmarsch* nevű indulót, s minden gyerekek, miután végigjárta a csigát, egy édes kiflit (*Kipferl*-t) kapott ajándékba. A majálist hagyományosan az iskolai év végén szervezték, s kezdetben *Schulfest*-nek (iskolaünnepély), majd újabban *Kronfest*-nek (koronaünnepély) nevezik.

A kék pont egy esős időben nagyon csúszós, meredek sziklás helyen ereszkedik le a csúcs alatt lévő barlangocskától (45,70894° É; 25,40491° K; 1258 m).

Hamarosan kilépünk az erdőből, találkozunk a piros pont jellel is (45,70899° É; 25,40400° K; 1288 m), amely a Feketevárhoz vezet. Hamarosan észrevesszük a csúcs obeliszkjét is (45,70907° É; 25,40385° K; 1292 m). 5,80 km-t tettünk meg a város szélétől 2 óra alatt.

A csúcscról szép kilátás nyílik a Királykőre, a Bucsecsre, a Fogarasi-havasokra, de látszik a Szág-hegység, a Jézer, a Leaota is.

A jól megérdemelt és elköltött tarisznyás ebéd után utunkat a Feketevár felé vesszük, hogy egy kis honismerettel színezzük a természetjárás.

A piros pont jelzésen indulunk tovább lefele. A gerincen megyünk a vár fele, az ösvény köves, a jelzés jól követhetően van a fákra felfestve. Utunk sziklaszirtek mellett vezet el, bal kéz felől, a fák fölött rálátás nyílik a falvacskákra, a hegyekre. Kétfelől az erdő mély szakadékban megy alá, az ösvény meredeken megy a gerincen. Sok a kidőlt fa... Az ösvény a gerinc alatt folytatódik, folyamatosan haladunk a sziklás úton,

körös-körül kutyatej (*Euphorbia serrata* L.). Jobbra, a meredek hegyoldalon fái között elszigetelten álló házakra látunk rá. A sziklákon helyenként le kell mászni, a piros pont jel nagyon sűrűn van felfestve. Ismét visszaértünk a gerincre, itt ez elég éles, jobbra, balra meredek hegyoldal. A növényzet sűrű, esős időben a ruha elázik tőle. Az erdő is sűrű.

Sziklareneteg a Kotlán

Hatalmas sziklák mellett megyünk el, az ösvény köves, meredek, jelentősen veszítünk a magasságból. Jobb oldalt, egy kiálló sziklaszirt tetején, mintha ősi pogány áldozóhely lenne (45,70083° É; 25,40382° K; 1104 m), tele van minden rúnákkal, bevésésekkel. A szikla tetejéről gyönyörű kilátás nyílik a Királykőre, a Fogarasi-havasokra, a Leaota-hegységre, valamint Holbach és Concordia (Május 1) bányatelep házaira. Számos szekérutat látunk az erdő között.

Elhagyva az ősi áldozóhelyet visszalépünk az ösvényre, amely most ismét a gerincen vezet tovább. Sziklás, sok a kidőlt fa, eléggé megnehezítik az előrehaladást, magas az aljnövényzet is. Csúszós sziklákon kell átmászni, az ösvény erősen sziklás, mészköves. 7,40 km-t jöttünk a város szélétől. Bodzabokrok, csihány (*Urtica dioica* L.), magas aljnövény-

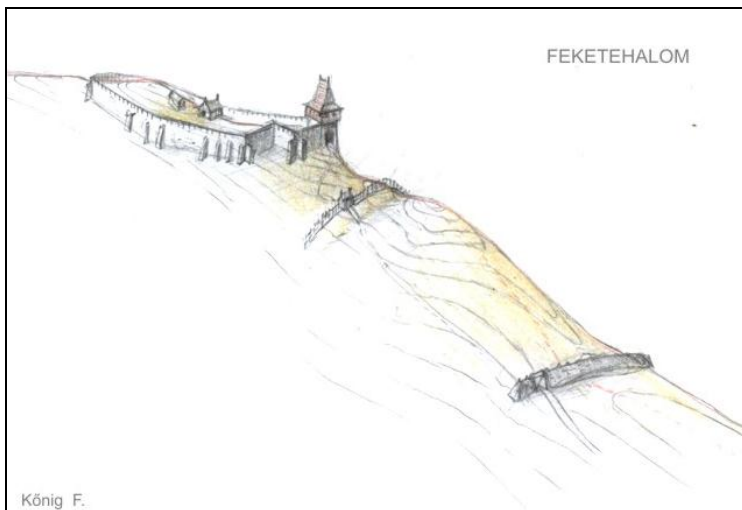
zet. Egy kisebb kilátón gyönyörűen látszik előttünk a Bucsecs. Egy kőfolyáson kell lemászni. Nagy meredeken ereszkedünk be a sziklákon, alig lehet lemászni, kézzel-lábbal kell, hogy segítsük magunkat. Megfordulunk, s mintha lépcsőkön mennénk le, csak háttal tudunk könnyebben haladni. A sziklás rész után földes ösvényre érünk, magas az aljnövényzet. Az ösvény csúszósan, kövesen megy lefele. Feltartott kezekkel kell menni, mindenütt hatalmas csihányok.

Rúnák és rováások

Egy kisebb tisztáshoz érünk, majd az út egy hatalmas szikla mellett elkezd emelkedni. Bal kéz felől hagyjuk magunk mögött a sziklát. Itt található a kék sáv és a piros pont (45,69838° É; 25,40244° K; 977 m). A piros ponton megyünk tovább. Elég nehezen ki kell, hogy másszunk egy sziklára, majd a gerincen folytatódik utunk.

Helyenként megjelenik a kék háromszög is, kidőlt, elszáradt fák nehezítik az előrehaladást. Mintegy 300 m megtétele után érünk az első várfalmaradványokhoz (45,69531° É; 25,40106° K; 971 m), majd tovább indulunk a vár fele. A jelzéseken kívül semmilyen turistaútbaigazító információs tábla nincs sehol az úton, még a vár közelében sem.

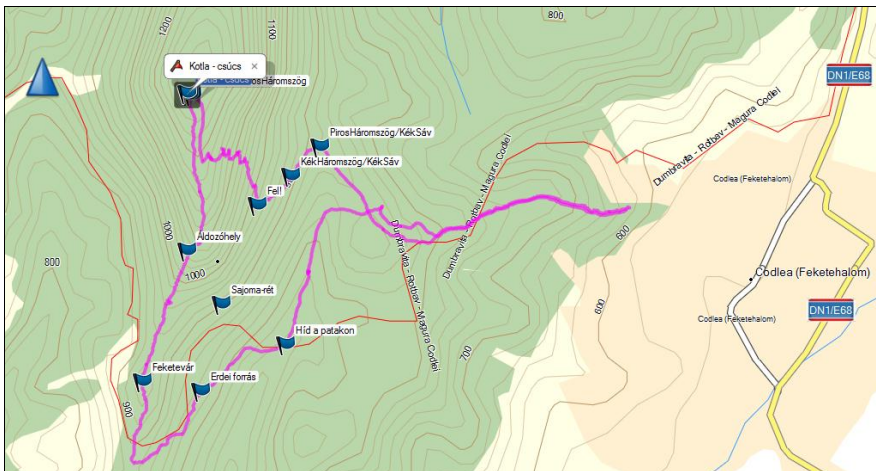
Feketevár – König Frigyes rajza

Hamarosan elérjük a várat (45,69402° É; 25,40045° K; 986 m), a nagy ciszterna még mindig látszik, hasonlóan imitt-amott a falmaradványok is. Ritkán megjelenik a piros kör és a piros háromszög jelzés is.

A vár meglátogatása után Holbach fele vesszük utunkat, a vár alatti kaszálókon szeretnénk visszajutni Feketehalomra. Egy jelzés nélküli ösvényen próbálunk beereszkedni a rétekhez. Sziklás talajon mászunk lefele, több helyen festékspray-vel rózsaszín-narancssárgás pontok vannak fűjva, valószínű a Rafael-maratón jelzései.

Tovább ereszkedünk a köves-sziklás ösvényen, jobb nem lévén követjük ezt a piros pont sprayjelzést. Egy adott ponton elhagyjuk ezt a jelzést, és balra térve kimegyünk a nagy kaszálóra, rétre.

Ha csak a Feketevárat szeretnénk megnézni, célszerű ha Feketehalomtól délre indulunk autóval Szászvolkány felé, majd kb. félúton letérünk jobbra a Colonia 1 Mai nevű, régen Concordiának nevezett bányásztelepülés felé. Áthajtva a telepen egy erdei útra térünk, ahol balkez felé rövid idő múlva észrevehetjük azt a meredek ösvényt, amely a Kotla-nyereghez vezet. Ide felkapaszkodva és déli irányba kb. 200 m-t megtéve a várhoz jutunk. A Kotla oldalában itt gyönyörű kaszálók, rétek vannak.

Feketehealom –Kötla-csúcs – Feketevár – Feketehealom

A túra magasságprofilja

Kiérve a rétre, rábukkanunk a szekérútra, ezen folytatjuk utunkat Feketehealom felé. A szekérút széles, több kaszálót és erdőrészt is érint. Jobb kéz felől néhol házak látszanak. Az út mentén tűzhelyek, padok, tetők találhatóak. Az út elég sárosá válik, hamarosan egy forráshoz

érünk, melyből hideg, hűsítő víz csordogál (45,69354° É; 25,40489° K; 829 m).

A széles szekérút tovább halad a bükkerdőben, lovak, szekeresek jártak itt, de motorbiciklisek is. Az út kanyargósan halad, majd egyre meredekebb lesz. Vízmosás, sár. Egy híd melletti útkereszteződéséhez érünk (45,69597° É; 25,41128° K; 750 m).

Az útkereszteződésnél balra térünk, átmegyünk a hídon, és a széles szekérúton megyünk tovább. Baloldalt meredek domboldal, jobboldalt egy árok, az úton végig betonszegély. Az enyhén emelkedünk. Köröskörül fakitermelés folyt, az út mindkét oldalán rönkfák.

Jobb kéz felől a patakmeder egyre mélyül. A GPS szerint velünk párhuzamosan, balra fent halad a jelzett ösvény, amely a Sajoma-rétről vezet Feketehalomba. Az út enyhén emelkedik, egy elágazásnál jobbra tartunk, igyekszünk merőlegesen rámenni az előttünk lévő jelzett ösvénybe. A fakitermelés miatt igen sáros, agyagos az út, és egyre emelkedik. Hamarosan kiérünk az erdőből egy fairtásos részre. Ha megfordulunk mögöttünk a Kotla. Egy meredek, sáros emelkedő után, ahol a széles favontató autó járt, beérünk a bükk erdőbe, és találkozunk a merőlegesen jövő kék és piros háromszögekkel jelzett ösvénybe. Itt jobbra térve igyekszünk vissza Feketehalomba.

Lefele haladunk, az ösvény továbbra is sáros. Előttünk, jobb kéz felől szépen látszik Feketehalom, a Barcasági medence, a Keresztényhavas, a Nagy-kőhavas, valamint a Csukás is. A város széléig azt az utat követjük, amelyen délelőtt feljöttünk. 18 óra 40 perckor értük el Feketehalom utolsó házait.

*

Ha már szó esett a Concordia bányáról és településről, ne menjünk el úgy Feketehalomról, hogy nem kukkantunk be a régi bányába...

A bánya története szorosan összefügg Brassó iparával.

Friedrich Czell még a reformkorban kezdett cseh gépen gyártott finomszövetet exportálni, 1854-ben hordókészítő sógorával Keresztényfalván szeszgyárat alapított, melyhez 1866 után finomítót, marhahizlalt épített, utána gyufát gyártott. Vagyonának jelentős részét viszont borkereskedéssel szerezte: Brassó főterén, a *Virágsoron* borpincéje

volt. Saját telepei fűtésére fiával 1860-ban megalapította a *Concordia* szénbányát Szászvolkányban.

Derestyé iparának története 1892-ben kezdődött, amikor a Czell híres brassói iparos család megvásárolta a csődbe ment szeszgyárat és sörgyárat alapított (45,6184° É; 25,6519° K; 637 m), amely pár éven belül Erdély egyik leghíresebb gyára lett.

A Concordia bánya ezeket a gyárakat látta el kőszénnel.

A Selmezbányáról származó Kekel János bányaszakértő, egyetemi oktató 1900 körül kapta meg igazgatói kinevezését a Concordia bányába. Ő volt az, aki kiépítette a bányát, és 30 munkással megkezdte a kőszén kitermelését.

1913–1922 között Kekelt a marosvásárhelyi bányaparancsnoksághoz nevezik ki, s így a köpeci és a barátкаи szénbánya igazgatója is lett, a Concordia bánya mellett.

1920-tól 200 munkás bányászott ki többnyire emberi erővel évente 1000 vagon kőszén.

1928–1944 között a Breitbach patak mellett munkásszállókat, igazgatói, főmérnöki lakásokat építettek. A telepen strandot is létesítettek. Ekkor épült meg a normál nyomtávú 7,2 km hosszú vasútvonal is, amely a bányát kötötte össze a feketehalmi állomással. A bányavállalatot két Resicabányán gyártott gőzmozdonnyal és 10 tonnás vagonokkal látták el.

1944-ben orosz hadifoglyok is dolgoztak a bányában.

1948-ban a szénbányát államosították, s bár a szén minősége igen jó volt, a bányát nem fejlesztették, kevés volt a befektetés. 1950-ben még nagy volt a beruházás, modernizálták a települést, amelynek soha nem volt falu jellege, például mezőgazdasága sem létezett, orvosi rendelőt, iskolát, étkezdét, üzleteket, sőt mozit is építettek, de a bányatelep fejlődése itt meg is állt.

Mintegy 40 évvel ezelőtt szűnt meg a bánya, az irodaépületben neuropszichikus zavarokat kezelő intézmény létesült. A tárnákban egy darabig még savanyúságot tároltak a hadsereg és étkezdék számára. A valamikori 100 portát számláló település most megnégyszereződött. A Kotla alatt sok villa és hétvégi ház épült, a bányatelepből üdülotelep lett. A bánya bezárása után sok szász Németországba költözött. Románok, magyarok még maradtak a településen, de már a Nyugati-Kárpátokból idekerült bányászok is elköltöztek.

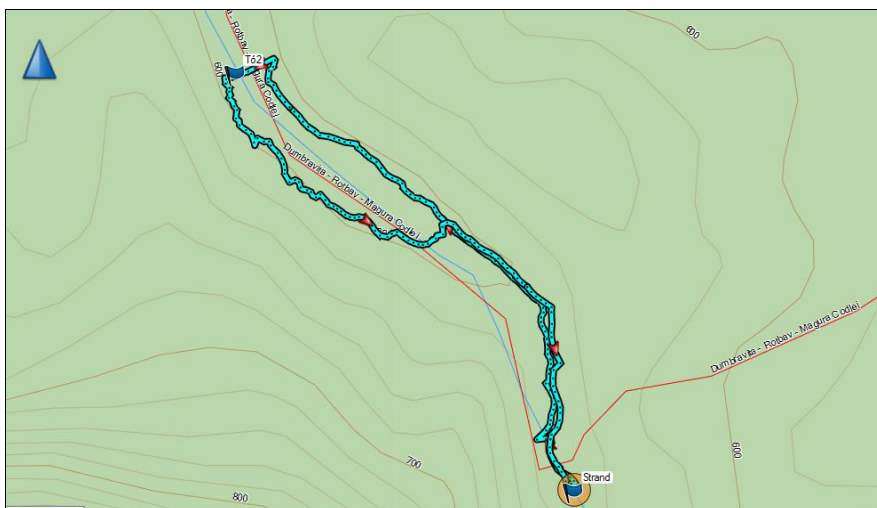
Az egykori bánya maradványai

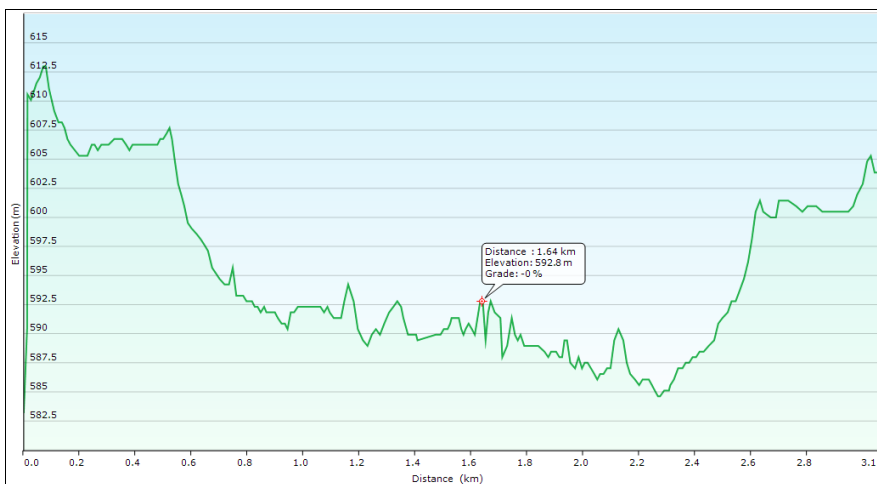
Az egykori bánya bejárata – Borsos Pál fényképe

*

Ha a feketehalmi strandon, vagy tavaknál szeretnénk kikapcsolódni, a Vledény felé vezető útról kell balra letérnünk. Az alábbi térkép a tavak körüli sétányt mutatja be. ■

Séta a tavak körül

A séta magasságprofilja

Feketealmi tó

Halak

A régi Enciánok válogatott írásai
Encián, 1936. július II. évfolyam, 7. szám

Városunk a romániai turistáság központja

A Kárpátok közepén, hirtelen emelkedő hegyek között végigvonuló völgyek ölén, erdőkoszorúzta környezetben terül el Braşov város.

A hegyek nemcsak a város szélén, hanem még a kellős közepén is megszakítják a város házainak tömbjeit s így természetes, hogy nincs a városnak olyan pontja, ahonnan 3–4 perc alatt ne lehetne eljutni valamelyik kisebb hegy ózondús illatot árasztó fái közé.

Már kicsi gyermekkorunkban úgy tanítottak, hogy az országol legszébb fekvésű városa Brassó s ezt a megállapítást most sem cáfolhatjuk.

Vajon az ország melyik részében találhatóunk egy olyan gyönyörű hegytömböt, mint amilyen a Cenk? Ez a hatalmas hegyi nemesen hajló és ívelő gerincével, büszke sziklahomlokával, sűrű lomberdővel borított oldalaival, árnyas útjaival páratlan természeti kincse városunknak.

És kell-e külön méltatni azt a pompás kilátást, körképet, amit a tető nyújt annak, aki háromnegyedórás séta után 960 méter magasban pihenni akar? Hiába próbálnók meg szavakkal leírni, érzékeltetni azt a képet, ami szinte valószínűtlen szépségben élénk tárul. Máshol csak mozgó repülőgépről lehet ilyesmit látni, itt biztos sziklatalajon állva órákig el lehet nézni Bolgárszeg kertjeit zegzugos utcáit, a Belváros körrengetegét, Óbrassó szélesen terpeszkedő utcáit, Bolonya kialakulatlan házsorait, fölöttük a Fellegvárat, a régi várfalakat, a bástyákat a hegyoldalakra felfutó utcákat az oldalukra ragasztott házakkal, az erdővel

ölelkező kerteket s amott távolabb tarkacsíkos mezőt, sziklaoldalal havasokat, kanyargó patakokat, nyugodtan terpeszkedő falvakat s ujra hegyeket, völgyeket: Erdély délkeleti sarkát.

Ez a Cenk. S körül a város a szélén egész sor más kisebb hegy, hasonlóan szép kilátással a városra és környékére. S mindenütt gondozott utak, kellemes sétányok, padok – nem csoda, ha tódulnak erre a más városok lakói, akik szépet látni és élvezni akarnak.

A Poiana is remek hely. A tenger színe felett átlag 1000 méter magasságban fekvő óriási fennsík a legkiválóbb havasalji üdülőhely. Ezt nem mi mondjuk, ezt bizonyítja a hely óriási méretű fejlődése, forgalma.

Vagy dicsérjük a környékünk havasait? A Cristianul – Keresztény-havas jól gondozott útjaival, nagyszerű menedékházaival, a csúcsáról nyíló remek körképpel egyike az ország legkeresettebb hegyeinek. Két nagy egyesület tereli oda a forgalmat s ez látszik is rajta.

A Pietra Mare – Nagy-kőhavas vadregényes utjai, zúgó vízesései, szakadécai, sziklatömbjei, kőfalai, havasi rózsától vöröslő oldalai, nagy változatosságot nyújtó ösvényei is vonzzák a turistát. A létrás-szakadék pedig környékünk egyik egyedülálló érdekessége, amit meg nem nézni annyit jelent, mint nem ismerni hegyvidékünk legszebb víz vájta sziklaszorosát. Az Irottkő csodás növényi rajzai, a jégbarlang, a bolnoki ugrósánc, a Medveszakadék kiegészítői a Nagy-kőhavas szépségeinek és érdekességeinek.

S hát még hol vannak a többi nagyobb, csodásabb havasok: a Csukás, a Királykő, a Bucsecs? Egyik sem hasonlít semmit a másikhoz. El sem lehet képzelni, hogy milyenek. Látni kell a Csukás gyopártermő oldalait, ahonnan csak álmunkban látott alakú sziklák nőnek ki. Látni kell a Királykő fehéren izzó mészfalait, amelyeken zerge ügyességgel másznak a csipkegerinc felé a turisták. Vagy a Bucsecs bátyaszerű oldalait, hatalmas fennsíkjait, bámulatos vízeséseit, nyaktörő útjait, barlangját, sziklagombáit, ezerméteres sziklafalait.

S a kisebb kirándulóhelyek egész légiója, valamennyi szép és érdekes. Propasta, Magura, Fekete-hegy, Tatár-hegy, krizbai Várhegy, Piliske, Garcsin, Lidérchasadék, rozsnyói vár, a szépségeknek olyan változatosságával, melynek párját messze földön keresni kell, így aztán érthető, hogy vasárnap reggelenként az utcákat szeges bakancsos, hátizsákos, jókedvű turisták lepik el, akik ezerszámra százfelé indulnak felkeresni a természetet.

S az is érthető, hogy vonatok, autók serege ontja Brassó felé a többi vidékek turistáit. E város vonzza őket, mert tudja mindenki, hogy itt van a romániai turistaság központja, itt van a legfejlettebb turista-kultúra, itt vannak a legszebb kirándulóhelyek és legjobban jelzett utak s itt az egyletek, hatóságok egyaránt a legnagyobb előzékenységgel várják és fogadják az idejövőt.

—ly.

Blénesi György: *A Barcaság fölött*

Az ENCIÁN vicces oldala

Gondolatok „brassói” turistáktól

A turistaság kibékíti az ellenfeleket és szorosabbra fűzi a barátságot.
Az élet szétválasztja a társadalom rétegeit, a turistaság egyesíti a szabad természet ölén.

A világgyűlölet ellenszere a természet szeretete.

Az ember elrontja a természetet, a természet megjavítja az embert.

Némely turista nem vidék, hanem a társaság kedvéért rándul ki.

Hegyről nézve szép a völgy, völgyből nézve fenséges a hegy.

Legjobb kézilámpás a telihold.

Nem a szeges cipő és bot teszi a turistát.

Baleset nem a bátor turistát éri, hanem a vakmerőt.

Turista anyának egészséges a gyereke.

Ne a bálkirálynők, de a turista-lányok közül válassz házastársat.

Turista-társak nem szorulnak házasságközvetítőre.

Ha kirándulsz, ne feledd otthon a hátizsákot és a feleséged.

A vízesésnél jólesik a bor.

A korsó a vízhez jár, a turista a korsóhoz.

2000 méteren felül a legházsártosabb anyós is meghunyászkodik.

Némely turista akkor is elázik, ha nem esik az eső.

A turistaság jobb szakács, mint az éhség.

Az üres és a zsúfolt gyomor nem jó turista.

Sok bor szomjat csinál, kevés víz szomjat olt.

A nehéz cipő megkönnyíti a hegymászást.
A meredek csúcsra nem lehet rohanva feljutni.
Csak az a turista tud igazán élvezni, aki nélkülözni tud.

Encián, 1935 november, I. évfolyam, 8. szám.

Turistának is születik az ember, mint költőnek, de nem az ágyban.
Az erdőben sem szabad elfelejtenünk, hogy nem vagyunk az erdőben.
A jó turista nem téved rossz útra.
A nagyobb hegyi túráknál az elágazó utak nem olyan veszedelmesek, mint az elágazó vélemények.

Sok nő annyira el van ragadtatva a természettől, hogy nem győz gyönyörködni önmagában.

Lassan járj, tovább élsz.

A legszebb vitéségi érem egy magad szakasztotta havasi gyopár.

Nagy önmegtartóztatás a sziklák részéről, hogy akkor sem szakadnak le, mikor előttük valaki hihetetlen vadász vagy turista kalandot beszél el a társainak.

A turistától nem lehet rossz néven venni, ha görbe utakon jár.

Te a farkastól, medvétől félsz? Én az üresen fecsegő útitárstól.

Egy szem epret találni az erdőben nagyobb öröm, mint egy bankjegyet az utca porában.

A nők hegymászás közben követik el a legtöbb ballépést.

Ruha teszi az embert, de nem a turistát.

A havas csúcsa akkor a legszebb, mikor feljutottunk rá.

Inkább haragudjék rád a menedékház vendéglőse, mert keveset itál, mint te haragudj magadra, mert sokat ittál.

Az a nő, aki a havason is pirosítja magát, hogy szebb legyen olyan, mint a beteg, aki az orvosság mellett a receptet is beveszi, hogy jobban gyógyuljon.

Nem szeretem a turista Hamletet: menni vagy nem menni?

Az nagyon szép, ha a balkéz nem tudja, mit csinál a jobb; de ha a balláb nem tudja, mit csinál a jobb, az már nagyon kellemetlen.

Üres gyomorral felmenni a hegyre a legjobb, üres lélekkel a legrosszabb.

Ha rövid az időd, told meg egy lépéssel.

Nagyon sokan vannak, akik a hegyen jóllaknak, de akik a hegygel jóllaknának, nagyon kevesen.

Halász Gyula

Encián, 1937 június, III. évfolyam, 6. szám.

Az őskorban az ember a természet rabja volt, az ókorban félt tőle, a középkorban megtagadta és egészen elszakadt tőle, az újkorban leigázta, hogy kizsákmányolja. A jövőkorban az embernek örök frigyre kell lépnie vele, hogy igazán a természet koronája lehessen.

A tudomány megállapította, hogy a nomád népeknél magasabb az átlagos életkor, mint a telepedettekénél. Ezeknél a hiányt a természetjárás pótolhatja.

Az élet szétválasztja a társadalom rétegeit, a természetjárás egyesíti az anyatermészet ölén.

Vigyétek gyermekeiteket a szabad természetbe: ők öregbedni fognak minden jóban, ti megifjodtok.

A hegypárisokkal szemben eltörpül az emberi nagyság és hatalom; a teremtés bájai mellett elhomályosodik az emberi szépség; a természet kincseihez mérten koldus az emberi gazdaság; a mindenség bölcs rendjéhez képest tévelygés az emberi okosság. A természetben elmélkedni gyönyörűség, tehát az igazi turistaság óvó és gyógyító szere a nagyzásnak és elbizakodottságnak, hiúságnak és irigységnek. A természet ölén eltűnnek a mesterséges különbségek; mert mindnyájan emberek és testvérek vagyunk.

H. A.

Encián, 1937 június, III. évfolyam, 6. szám.

A legjobb turista ötlet, ha a turistának szemébe ötlük a menedékház.

A turistaegyesület a legbiztosabb nyereségre dolgozó részvénytársaság. Dividendája az egészség.

A leglátogatottabb barlangok a bűnbarlangok.

Legszolidabb vendéglős a hátizsák.

A turistaság szelep, amely elvezeti a civilizáció vegyi folyamatának mérges gázait.

A turistaság jobb szakács, mint az éhség.

A szász kirándulni jár a hegyekbe, a román pásztorkodni, a székely fát vágni, a magyar – inni.

Dr. Herrmann Antal

Erdélyi Turista, I. évfolyam, 4. szám, Brassó, 1929. december 20.

Kovács Lehel István
klehel77@yahoo.com

Raclette otthon

Kedves genfi emlékem egy meghitt vacsora egy csendes kis vendéglőben. A szertartásos menü természetesen *raclette* volt. Heten ültük körül a hatalmas, gyalulatlan tölgyfaasztalt, s máris megittuk első pohár száraz fehérborunkat: koccintottunk a találkozás örömeire – rég nem láttuk egymást!

Gerendafalak, a fákon élettörténetek. Svájci sízők, korcsolyázók – fényes diadalok, szomorú vereségek. A kinti korai sötétben feltámad a téli szél, s a szitáló hópelyhek játszva indulnak el a Mont Blanc hídon át Erzsébet királyné emlékműve felé. Átélve az egykori gyilkosságot, szomorúan torpannak meg egy pillanatra, mielőtt örökre felszívódnának a Léman tóban.

Bent kellemes meleg. S a konyha mellett el kezd forogni a hatalmas kerék. Sápadt félholdként ülnek a sajtok a küllők végében, s alig érezhetően pirulnak el kissé, mikor a parázs közelébe érnek. Sajtból van a Hold...

Vidáman csevegünk, a lobogó gyertyaláng mellett újra megelevenednek emlékeink, elveszett illúzióink.

A pincér közben terít. Mindenki elé egy papír tányéralátét kerül, s egy ceruza. Az asztal közepére egy hatalmas kosárba lenvászonnal leterített sült krumpli, melléje vékonyra vágott sonkaszeletek sorakoznak

egy platon. Az alátétekre tányérok kerülnek, villa és kés mindenkinek, az asztalra újabb borosüvegek, különféle fűszerek és savanyúságok.

Lassú méltóságában tovább forog a kerék, s a sajt-holdak kezdnek cseppfolyóssá válni. Dali-óráként folynak ki a küllők közül, rá a tányéron lévő krumplira, sonkára, s a rájuk szórt fűszerek teszik tökéletessé az élményt. S közben a papíron gyűlnek a ceruzával húzott vonalak: egy levont sajt szelet – egy rovás.

Az étel maga majdnem banális, az illúziót a szertartás táplálja. A hegyi ember melegre (melegségre), társalgásra és jó társaságra irányuló vágya... S a hosszú téli éjszaka átnyúlik a hajnalba...

Hét év telt el genfi élményemtől, s egy ajándékba kapott elektromos raclette-sütő egy verőfényes késő-őszi napon felelevenítette az emlékezést.

Szintén heten ültük körül az asztalt egy kellemes őszi túra után, s igyekeztük leutánozni a genfi történetet: előcsalogathatjuk-e otthon azt a már misztikumba áthajló hangulatot?

A gép kifogásolhatatlanul működött, csak hiányzott a parázs titokzatossága, s a pörgő kerék sem sejtette már a lélek örökös körforgását, de a többivel minden rendben volt.

Lehűtöttük a száraz fehér bort – sört vagy ásványvizet nem ajánlatos inni az olvasztott sajtra, csak forró teát, vagy fehér bort –, s oda tettük héjába sülni a közepes méretű krumplikat.

Többféle sajtot készítettünk elő: volt emmentáli, tilsiti, maasdamer és gouda. Külön tányérra került a vékonyra szeletelt disznó- és marhasonka. Savanyúságnak articsóka, gyöngyhagyma, olajbogyó, ecetes csemegeuborka, rukkola, francia mustár került az asztalra. Fűszerként só, bors, koriander, szerecsendió, szegfűbors, köménymag és paprika foglalta el méltó helyét a többi alapanyag között, s természetesen nem hiányozhatott a rozskenyér, melyet szintén a raclette-sütőn pirítottunk még barnábbra, s amelyen tavaszi csermelyként folyt végig az olvasztott vaj... Fenséges vacsoránk volt, és igen, sikerült otthon is elővarázsolni a genfi hangulatot, mert ez nem a helyszínen, hanem a társaságon múlik... (s lehet az ételen – de ez most ne legyen egy hedonista világkép)

A raclette-sütő gép – egy szertartás kellékei

Alapanyagok egy fenséges vacsorához

Olvad a sajt, pirul a kenyér

Egy adag

Kovács Lehel István
klehel77@yahoo.com

Az Olt szeméből folyó könnyek

A nyári nagy melegtől igyekeztünk elmenekülni valahová, ám az ismert, és turistáktól túlzásúfolt Négyfalut, Brassót környező hegyek ebben az esetben csak pár cél-elv megfogalmazására jöhettek számításba: a) úti célunk legyen hűvös, árnyékos; b) csendes, emberfiától mentes; c) forrás és víz melletti, hogy szórakoznivalót biztosítson a gyerekeknek; d) egy erdei piknikhez méltóan asztalokkal, padokkal felszerelt, mert egy egész napot szerettünk volna ott tölteni.

Egy régebbi emlék ihlete alapján esett a választásunk Oltszemre, s nem csalódtunk! Tökéletesen az volt, amire vágytunk.

Négyfalu–Kerpenyes-pusztá–Prázsmár–Sepsiszentgyörgy–Oltszem, mintegy 45 km megtétele után máris megérkeztünk a Mikó-kastély falujába, s az előbb említett klasszicista épület előtt balra tértünk, hogy az Olt fahídján átkelve megérkezzünk az oltszemi fürdőházhoz.

Először a Bagoly borvízforrást vettük szemügyre, ám a díszes pavilon alatt meghúzódó öntöttvas kútból nem tudtunk borvizet előcsalogatni. Vagy a kút romlott el, vagy a forrás apadt el, pedig az információs tábla szerint ígéretesnek tűnt a vize: emésztési zavarokra, savhiányra ajánlják a nátrium-magnézium-hidrogénkarbonátos borvizet, amely ráadásként vasat, káliumot, klórt, kalciumot és széndioxidot is tartalmaz.

A vasúton átmenve balra is, jobbra is újabb borvízforrásokhoz érhetünk. A baloldali nagyon közel van, s pont ellentéte a Bagoly borvíznek.

A magas pH értékű Sósborvizet gyomorsavtúltengésre ajánlják. A víz nátrium-magnézium-hidrogénkarbonát-klorid típusú. Sajnos ez is alig csepegett...

Át az Olt fahídján

Az oltszemi fürdő

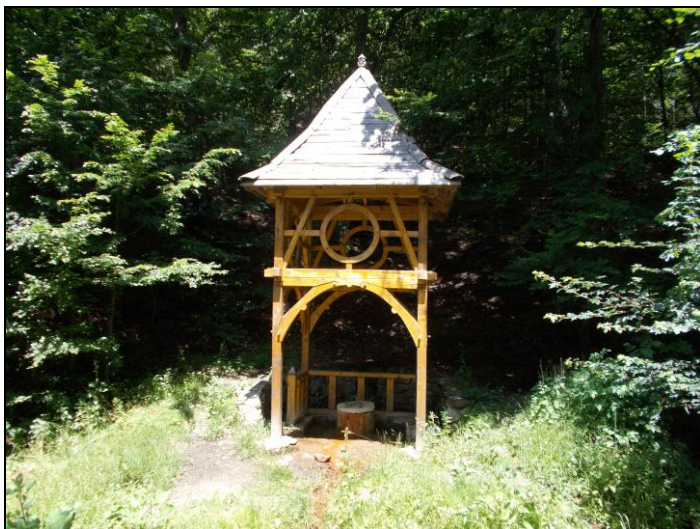
A Bagoly forrás

Visszatértünk az útelágazáshoz, a vasúti átjáró mellé, s most jobbra folytattuk utunkat, hogy a Süte-patak völgyében megkeressük a harmadik borvízforrást is. Az erdei utat árnyékot tartó lombok koszorúzzák, üdeséget biztosítva a nagy melegben. Mintegy két kilométert megyünk a falutól az enyhén emelkedő úton, mely helyenként a piros háromszöggel van kijelölve, mint később megtudtuk azért, mert a legendás Kincsás várához vezet.

Egy fatábla alatt ereszkedünk be a patak medrébe, ott találjuk a Sütei feredőt, valamint a Salus borvízforrást, amelyet Vilma-forrásnak is neveztek, ahogy később megtudtuk Jánosi Csaba cikkéből. Az információs tábla csak annyit árul el, hogy a két világháború között egy galaci cég palackozta, s kizárólag a Duna-parti kikötőben forgalmazták. A kiváló asztali víz – nem változtatja meg a bor színét – nátrium-magnézium-hidrogénkarbonátos, gyengén vasas és klóros, ám széndioxidot is tartalmaz. A kellően bővizű forrás üde vize kiválóan csillapította szomjunkt, s mondhatni nagyon finom volt, ahogyan felbugyogott a Kárpátok homokkő rétegeiből.

A fürdőzők számára a patak bal partján nyolcszögű fürdőmedence készült, sajnos ottjártunkkor a vize nem volt kitakarítva, s körülötte is igen felnőtt a nyári aljnövényzet.

A fürdő feletti tisztáson hatalmas filagória épült, padok, asztalok, kemence várja benne az enni, inni vágyó turistákat.

A Salus-forrás

A népi feredő

Filagória a feredő fölötti tisztáson

Az égő tűz a finomra sült flekken előjele

Útjelző tábla

Az üdítő borvíz után hamarosan ropogott a tűz is a hatalmas kemencében, majd megsült az ínycsiklandozó flekken, kolbász, hogy vékony szeletekre vágva s tört fokhagymával meglocsolva csillapítsa éhségünket. Paradicsomos, uborkás, hagymás saláta készült melléje.

Valóban, ez a tisztás, ez a borvízforrás pont az volt, amire vágytunk, amit otthon elképzeltünk, s amiért engedték magunkra rakodni az útporát! De a gyerekek fürödni akartak, így a Borvizek Útját követve visszaindultunk az oltszemi fürdőhöz.

Az épületben meleg és hideg vizes medence fogadott érdekes csigaalakzatával, 1 m-es vízmélységével, így a gyerekek számára azonnal pancsolóvá alakult. A medence mellett szauna, az emeleten fitnessgépek, billiárd- és pingpongasztalok. Mindez abszolút elérhető áron.

A napi rutinból kikapcsolódva, felüldülve ültünk be este az autónkba, hogy hazatérjünk Négyfaluba, s az úton beszélgetve, értékelve megfogadtuk, hogy mindenképp visszatérünk Oltszemre, hisz e rövid ismerkedő-ízéltető után a mondák földje még feltáratlan maradt: várnak ránk az őskori várak, a római erődök, a kastélyok. S igen, várnak az Olt szeméből sós könnyként fakadó borvizek, melyek akkor éjjel mintha jobban megeredtek volna: a belgáktól elszenvedett 4-0-ás verességgel búcsúzott a magyar csapat az Európa-bajnokságtól...

Az oltszemi fürdő medencéje

Búcsúzik az Olt

Kovács Lehel István
klehel77@yahoo.com

Hívogat Alsócsernáton!

A 2015-ben megjelent *Csernáton képes albumát* lapozgattam éppen, Bartos Lóránt és Iochom István tollából–fényképezőgépéből, így még nagyobb meglepődéssel fogadtam Ágoston József, a csernátoni Sylvester Lajos Községi Könyvtár vezetőjének hívását, aki arra kért látogassam meg településüket, közös az Erdélyi Kárpát-Egyesületet is érintő programok egyeztetése céljából.

A megbeszélt napon Csíkszeredából igyekeztem hazafele, így Csíksomlyónál a Nyergestető fele vettem az új útirányt Sepsiszentgyörgy helyett, hogy a Kászonokat s Kézdivásárhelyt, a céhek, a vargák és az udvarterek városát érintve kikössek Alsócsernátonban.

Az **Enikő Vendégházban** találkoztunk, s a rövid egyeztetés után, amelynek tárgya tanösvények kialakítása volt a környéken, hogy jobban ki tudják hangsúlyozni Csernáton idegenforgalmi látványosságait, szemügyre vettük találkahelyünk szépségeit is.

A zuhogó eső ellenére kívülről is megcsodáltuk a takarosan rendbe-tett ősi udvarházat, amely 1839-ben épült, s a 482. házszámot viselő épületet mindenki így ismeri: *a Cseh Ignác-féle kúria*.

Alsócsernáton központjában, a főtér bal oldalán található ez a klaszszicista épület, amelynek udvarán gyűlt össze 1848. április 2-án Háromszék szabadelvű nemességének kétszáz képviselője. Horváth Albert fő királybíró itt jelentette be a szék közgyűlésének az összehívását (április 11–12-re) Sepsiszentgyörgyre.

A telek kapubálványos főbejárata és a kőkerítése is korabeli.

A kúriát Csáki Ernő és felesége, Enikő 1998-ban újjáépítették, most egy emelet is van rajta, ahol jelenleg az Enikő Vendégház működik. Az 1848-as eseményeket emléktábla örökíti meg, amelyet 2009. március 15-én lepleztek le a ház utcai homlokfalán.

A 14 férőhelyes panzióban öt szoba és négy fürdőszoba áll a vendégek rendelkezésére.

A vendégház szobáinak megtekintése után a konyhában vertünk tanyát, hogy megköstöljük a házigazdák igazi nevezetességét, a pityókás száraz szalámit. Bizony, ínycsiklandozó falat volt, s közben a kínálatról beszélgettünk. A vendégház ajánlata az igazi székely konyha, kiemeltan házi ételek és italok: juh- és tehénsajt, orda, házi szalonna, házi kolbász, szalámi, konyhakerti zöldség és gyümölcs, tárkonyos leves, töltött káposzta, házi disznó- borjú-ételek, házi sütemények, күrtős kalács, házi dzsem, házi tej, szilvapálinka stb.

A melléképületben nyári étkező helyiség van kialakítva.

A programajánlatok között szekerezés, szánozás, kézműves tevékenységek, күrtőskalácssütés szerepel.

A vendégházban nemcsak internetelérésre van lehetőség, de információs jelleggel működtetik a <http://www.enikovendeghaz.ro/> honlapot is.

Szót szó követett, s a házigazdák meghívták a brassói ekéseket egy csernátoni honismereti túrára, közös bográcsozásra az Enikő Vendégház udvarán. Örömmel ígértem meg, hogy elmegyünk, hisz a környéken számos látványosság fogad: a Haszmann Pál Néprajzi Múzeum, az Ika vára, a református vártemplom, borvízforrások s még megannyi érdekesség.

Időpontot egyeztetünk, s remélem, hogy a következő Encián számban már be is tudunk számolni az EKE Brassó csernátoni honismereti túrájáról, az Enikő Vendégház udvaron megtartott közös bográcsozásunkról!

Az Enikő Vendégház

Ebédlő

Terasz

Szoba

A vendégház udvara

Kovács Eszter Apolka
eszterkovacs29@yahoo.com

Mintha csak álmodtam volna

*Kovács Eszter Apolka írása az EKE-napi pályázatra
Zajzoni Rab István Középiskola, Négyfalu
VIII. osztály
Tanárnő: Regman Zsuzsa
III. díj*

Ha kinyitottam a szemem, egy napsütötte tájat láttam. Ha becsuktam, akkor csak a madarak dallamos csiripelését hallottam. Ha lélegeztem, éreztem az erdő és a hegyek illatát. Körbefordultam, majd kinyitottam újra a szemem. A Csukás sziklái erődként ölelték körbe a védetlen vidéket, és az erdők története kelt életre a szemem láttára. Mesélt az erdő, meséltek a fák, szemem előtt nőttek fel a csemeték. Fülemlátán játszott a szél a természet hangszerén, érdekes mondákat meséltek a sziklák, és megosztották bölcsességüket, amelyet ezer s ezer éve őriznek az embereknek láthatatlan tájakról, tudományokról.

Láttam, ahogyan száz évvel ezelőtti szekerek kapaszkodnak fel a hegy lábánál húzódó utakon. Éreztem, ahogy a nyári szellő megérintette az arcom, és éreztem a vele érkező áfonya illatát. Meleg volt, de az

erdő fái között árnyék várta a megfáradt turistákat, és megállásra kényszerítette őket. A csúcs óriásként trónolt különösen lenyűgöző országára fölött, várva, hogy kinyithassa a képzelet kapuját a kulcsok őrzőinek. Ugyanis, ha valaki elaludna eme óriás keblén, annak kinyílnának ezek a kapuk, és akkor láthatná megelevenedni a sziklákat, megfigyelné, amint egy hatalmas galamb repül el felette, hallhatná, hogy mit pletykálnak a vénasszonyok, vagy az ördög vérfagyasztó sikolyát, amikor az elsüllyed, csupán három ujját mutatva az ég fele. Érezhetné, ahogyan megremegett a föld, amikor Góliát lép egyet, elámulhatna az Őz-torony magasságán és szépségén, amikor elhalad alatta. Fürödhet a sziklák tengerében, és ha elfáradt, akkor álomra hajthatja fejét a tündérek által védett fák gyökerei között.

Bár én nem épp az Óriások birodalmában járok, azért még így is megdöbben a hely varázsa. Mintha csak álmodnék.

A nap még magasan jár az égen, a madarak még terepszemlét tartanak a levegőben, és csicseregve mesélik egymásnak a látottakat. Ekkor egy éles sikoly hasít a levegőbe, mozogni kezd a föld, és árnyék suhan át az égen. Körülnézek. A sziklák névadó mondájuk folyamatos és végtelen időig tartó játékát látom. Látom elsüllyedni az ördögöt, hogy még az utolsó percig sem változtat a keze állásán, amíg csak a három ujj marad a föld felszínén. Látok egy madár alakú sziklát, ami a levegőben köröz, és egy óriást, akit a Bibliából ismerünk, és aki most éppen felém nyúl. Felkapaszkodok érdes ujjai közé, ő meg átlépve a vénasszonyok feje felett, keresztülmegegy egy kőfolyáson, majd letesz egy hatalmas ajtó előtt.

Álmodom, tényleg álmodom. Hirtelen hideg szél csapja meg az arcom, levegő után kapkodva ülök fel. Sötétség van, illetve még látom a nyitott ablakon keresztül a Nap utolsó sugarait, ahogyan vörösre festik az eget. Körülnézek a szobában. Hol vagyok? Hogyan kerültem ide? Lekászalódom az ágyról, végigmegyek a szoba ajtaja előtt húzódó folyosón, majd a folyosó végén található lépcsőn. Egy tágas előszobába érek. A hordó alakú ajtó felé megyek, kinyitom, majd kilépek a hidegbe. A Cszakás menedékház ajtaja előtt állok, és azt latolgatom, vajon tényleg álmodtam-e? ■

Szász-Varga Szörény
Brassó

II. Székelyföldi Fekvő- bringás találkozó 2015. szeptember 12–13.

Nem mindennapi találkozóznak adott helyet a Sepsiszentgyörgyhöz közel fekvő Bikfalva 2015. szeptember 12-én. A 2014-es év után második alkalommal szerveztük meg itt a II. Székelyföldi Fekvőbringás Találkozót.

Hogy mi az a fekvőbringa, vagy rekumbens kerékpár? Az angol *recumbent* szóból ered. Lényegében két- vagy háromkerekű jármű, amin a kerékpáros többnyire fektetett testhelyzetben pedáloz. Felépítése szerint lehetnek hosszú vagy rövid tengelytávúak, alsó vagy felső kormányzásúak, valamint első vagy hátsó kerékmeghajtásúak. Leginkább a hosszú utak megtételére alkalmasak, hiszen itt nagyon fontos a kényelem és a strapabíróság. Megemlíteném, hogy építettek már versenyzésre képes rekumbens kerékpárokat, de mountain bike típusú konstrukciók is sikeresen állták a sarat a hegyi terepen. Gyorsaságát a fektetett testhelyzet miatti, 30%-kal kisebb légellenállásnak köszönheti, hátrányát pedig a hagyományos bringához képest a valamivel nagyobb tömeg okozza.

Mivel egy ilyen kétkerekű ritkaságnak vagyok a boldog tulajdonosa, túráim során lehetőség adódott arra, hogy megismerkedjek székelyföldi kollégáimmal, majd 2014-ben felmerült az ötlet, egy fekvőbringás találkozó megszervezésére. Erre az első összejövetelre sor is került tavalyelőtt Bikfalván.

A II. találkozóra már külföldi kollégák is bejelentkeztek. Sajnos a kedvezőtlen időjárás miatt nem tudtak jelen lenni. A két nap folyamán rövidebb-hosszabb kiruccanásokat tettünk meg Bikfalva környékén.

A találkozó újdonsága, sikere a Levente által épített hosszú tengelytávú rekumbens kerékpár volt. A nap folyamán még a lányok is karikáztak vele.

Az élménydús találkozót egy jól megérdemelt bográcsozással tettük felejthetlenebbé.

Felsorolnám a bekfőbringások névsorát, akik jelen voltak a II. találkozón. A legtávolabbról, Gyergyóalfaluból Tenger Zoltán érkezett. 140 km-t tekert Bikfalváig. Őt követi Baleg Sándor Csíkszeredából, Bordi Levente, Pál Attila, Orbán Attila Sepsiszentgyörgyről, jómagam pedig Brassót képviseltem. A többi résztvevő családtagokból és túrakerékpárosokból állt.

Külön köszönet jár Mihály Melindának (EKE Brassó) az önzetlen segítségéért. ■

Az EKE Brassó érdekes túrái

I.

EKE-Mikulás

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület brassói turistái mikulástúrát szerveztek vasárnap, 2015. december 6-án.

A huszonegyfőnyi csapatot a csernátfalusi Háttetőn magas, ezüstszínű, hosszú szakállas Mikulás várta és vezette a Garcsin-völgybe, a Pünkösdi Rózsa menedékházhoz. Kellemes illatok terjengtek a menedékház udvarán. Balázs Mihály barátunk már főzte az ínycsiklandozó délebbédet, egy nagy üstben. Jól esett a forralt bor, a fahéjas tea a szikrázó napsütéses, de fagyos decemberben, a Nagy-kőhavas lábánál.

Turistáink ügyes kézművesei nekiláttak karácsonyi díszeket, koszorúkat, ajándéktasakokat, gyertyatartókat készíteni természetes anyagokból: tobozokból, fenyőágakból, galagonya terméséből. Az eredményes munka után jól esett a Misi főzte finom babgulyás.

A bőséges, ízletes ebéd után a Mikulás percei következtek. Ajándékaival az egészséges életmódra is felhívta figyelmünket. Puttonyából mindenkinek jutott különféle zöldség, mandarin, egy kis csoki kíséretében. Virgáccsal ösztönözte jövőbeni túrázásra azokat, akik az idén az átlagosnál kevesebbszer jöttek el találkozóinkra.

A Mikulás szerepét kitűnően alakította Vajda Péter tagtársunk.

Mikulástúránk élményszerűen sikeres volt, megerősítette baráti kapcsolatunkat, hozzájárult, hogy a jövőben jobban figyeljünk egymásra.

Külön is köszönjük a rendezőknek: Mihály Melindának és Illyés Károlynak.

II. Diákokkal a Tejbarlangban

”....

Barlang feketéllik hegynek közepéből
forrás vize zubban barlang üregéből
alacsony a barlang, hajolva kell járni:
a világosságot be nehéz kivárni.”

Babits Mihály: [Ki járt már ki járt már Bergengóciába?...]

2016. február 27-én 37-en vágunk neki Brassópojánából a Tejbarlang útjának. A négyfalusi Zajzoni Rab István Középiskola, George Moroianu Líceum, valamint a brassói Áprily Lajos Főgimnázium diákjai és az EKE Brassó tagjai képezték e népes csapatot.

A Pojána régi útja mellett haladtunk el, majd a Schmautz pataka medrében kapaszkodtunk fel a Drester-rétig. Júdáspenze, hóvirág, vöröslő hunyor kísért utunkon, s persze, a köd, melyben jócskán volt részünk... Reggel 8-kor még zuhogott Négyfaluban, s 10-kor a Pojána óriási fehér felhőbe burkolózott, mégis az időjárás annyiban velünk tartott, hogy túránk során egy cseppet sem esett.

Érdeklődéssel érkeztünk meg úticélunkhoz, ahol dr. Kovács Lehel István, EKE elnök előadást tartott a barlangok kialakulásáról, élővilágáról, a Keresztény-havas, Nagy-kőhavas, Csukás barlangjairól, s a kérdésekre jól felelő tanulókat cukorkákkal jutalmazta.

Visszafele a Szulinár sípálya haván ereszkedtünk be, s a havat idén ritkán látó társaság örömteljesen csúszkált lefele.

Valóban: hasznos és érdekes napunk volt! ■

Nádudvary György
nadudvarymar@yahoo.com

Az EKE 125 éves jubileuma

A legnagyobb létszámú erdélyi magyar civil szervezet, a 15 tagszervezetet, 1483 tagot számláló Erdélyi Kárpát-Egyesület kettős jubileumhoz érkezett, 125 éves lett, újjáalapításától pedig 25 év telt el.

Magyar közösségünknek erre a nagy eseményére az EKE országos vezetősége május 6–8. között élményszámba menő szép, változatos ünnepi műsort állított össze. Pénteken Várfalva községben, az EKE Váranál gyülekeztek az ünneplő turisták. Többen sátrat vertek.

Szombaton reggel, az emléktúrán, mintegy százötvenen indultunk túrázni a festői szépségű Aranyos völgyébe. Alsószolcsváig 40 kilométert autóbusszokkal tettünk meg. A Malmok völgyén haladtunk sziklamederben folyó gyors hegyi patak mellett. Két lélegzetelállító lengőhídon is átkeltünk amíg elértük a Szolcsvai-búvópatak kifolyását. Az itt tanyázó denevérek miatt a barlang védettséget élvez. Innen indult a nehezebb túra, melynek résztvevői 17 kilométeres utat tettek meg a Remetei-sziklaszoros menedékházáig, érintve a páratlan látványt nyújtó Dilbina-vízesést is. A XVIII. században épült, Diocletianus császár idejében vértanúságot szenvedett Szent Paraszkévának szentelt ortodox zárdakolostortól autóbusszokkal indultunk vissza. Bár többször zápor, jégeső vert, mégis jókedvűen érkeztünk meg, este félkilencre, szálláshelyeinkre. Az ízletes vacsora, szárazbab főzelék csülökkel, fokozta hangulatunkat. Vacsora után táncmulatságra is sor került.

Vasárnap a várfalvi körsétán gyönyörködtünk az impozáns unitárius templomban. A házi kenyérsütés titkaival ismertetett portáján Nagy Béla és Emília. A gyerekeknek, a jövő reménységeinek, színes, változatos volt a műsor; kézműves tevékenységek, fafaragás, íjászat, gitáros éneklés, zokniló-készítés, játékos ugratás.

A 125 éves jubileumi EKE ünnepségre a szeszélyes időjárás miatt a várfalvi Művelődési Házban került sor, az EKE-Vár udvara helyett. Az EKE-harang adta tudtul ezt a jelentős eseményt, majd Nemzeti Himnuszunk közös éneklése után a Csíkszéki EKE néptáncosai szereztek kellemes perceket. Dr. Kovács Lehel István országos EKE elnök üdvözölte a termet zsúfolásig megtöltő ünneplő sereget. Elmondta: „125 évvel ezelőtt, 1891 május 12-én gróf Bethlen Bálint elnökletével megalakult az Erdélyi Kárpát Egyesület. A néhány évvel hamarabb létesült Magyar Kárpát Egyesület a Tátrával foglalkozott, így szükségessé vált a mi Kárpátunk járhatóvá tétele, páratlan szépségei népszerűsítése. Az EKE tevékenysége, dicső múltja, szolid értékrendet, meghatározó szellemiséget teremtett, amelyre minden mai EKE-tag, erdélyi természetjáró méltán lehet büszke.”

Üdvözölte a megjelenteket Dezső László tiszteletbeli EKE elnök, Marginean János várfalvi polgármester, Horváth Anna kolozsvári alpolgármester, Vákár István Kolozsvár Megyei Tanácsának alelnöke, Telegdi Andrea Magyarország Kolozsvári Főkonzulátusa részéről, Szócs Ernő a Magyar Kárpát Egyesület elnöke, Csoma Botond a kolozsvári RMDSZ MKT elnöke és Szabó Kinga a kolozsvári Életfa Családsegítő Egyesületet képviselve.

Szép hagyomány került felújításra, a dr. Tulogdy János által 1935-ben kezdeményezett fogadalomtételre. Dr. Kovács Lehel István EKE elnökkel együtt, a jelenlevők közösen fogadták meg, hogy minden egyéni érdeket félretéve, önzetlenül fognak dolgozni, terjesztik a turistaság nemes céljait, betartják a turista tízparancsolatot. Dimény Lajos unitárius esperes áldást kért a fogadalomtevésre.

Díszoklevelet kaptak, többek között, az EKE tevékenységét 25 évvel ezelőtt újrarendítő alapító tagok. Vándordíj létesült, amelyet évente ítélnék oda a legeredményesebb tagszervezetnek. A Balogh László négyfalusi képzőművész és Miklós István kőfaragó által készített vándordíjat, a 2015-ös évre, a Székelyudvarhelyi és a Gyergyószentmiklósi EKE osztályok érdemelték ki, megosztva, kimagasló, eredményes tevékenységükért.

Az ünnepség keretében bemutatásra került az EKE-bakancs füzetek első két kiadványa. Ízléses, színes kiadásban, tömör tartalommal, az elsőt Lukács József szerkesztette: Barangolások a Remetei-sziklaszoros és a Bedellő környékén. A második kiadvánnyal dr. Kovács Lehel István hív barangolni Brassó környékén. Megkaphatók voltak az ötletesen elkészített színes memóriakártyák is, természetjárás, honismeret és erdélyi virágok témakörökben. Befejezőként az Aranyosszék és a Csíkszéki EKE néptáncosait tapsoltuk pergő, bravúros előadásukért.

A jubileumi ünnepség után a várfalvi csűrben háromszázötvenen koccintottunk EKE-borral, a finom ebéd után, egyesületünk jövőbeni eredményes tevékenységére. ■

Nádudvary György
nadudvarymar@yahoo.com

Borszéken jubilált az EKE Vándortábor

*„Szébb és minden tekintetben
érdekesebb vidéket alig lehet
képzelní Borszék környékénél.”*

Orbán Balázs

Ahol még a medve is borvizet iszik

A Gyergyószéki EKE telibe talált a jubileumi XXV. EKE Vándortábor helyszínének kiválasztásával. Hargita megye északi részén, a Gyergyói, a Kelemen és a Besztercei-havasok találkozásánál, szép fekvésű medencében terül el Borszék, Erdély egyik legszebb üdülője. Erre a lenyűgöző látványú helyre hívták a rendező gyergyói ekések a turistákat, hogy öt napon át hódoljanak a természetnek, együtt járják be a hegyeket, fedezzék fel a havasok rejtett zugait, vadregényes tájait, ismerkedjenek a térség történelmével, műemlékeivel, tapasztalják meg a hagyományos székely vendégszeretetet.

A szép fekvésű, friss hegyi levegőjű Borszék az Osztrák-Magyar Monarchiában a legfelkapottabb üdülők közé tartozott, vetekedett Karlsbaddal, Csehország híres gyógyfürdővárosával, a mai Karlovy Vary-val. Nemzetközi hírnevéhez hozzájárult több mint harminc bővizű borvízforrása. 1725-ben fürdő és nyaralóház épült, 1770-ben már palackozva szállították a borvizet Bécsbe. 1873-ban Ferenc József császár az ásványvizek királynőjének nevezte. Az államosítás, az 1989-es rendszerváltás utáni több éves nemtörődés, mellőzés miatt sokat veszített régi fényéből a fürdőváros. Évek óta, a mai városvezetésnek köszönhetően, ismét felmenő ágba van, jelentős fejlődésnek indult Borszék.

Az első nap, a bejelentkező sátorban, Román Árpád és csapata hősi munkát végzett. Rekordszámú turistát kellett bejegyezzenek. Min-

denki ajándékcsomagot kapott, mely tartalmazta a Dezső László szerkesztette *Barangolások Gyergyószéken* című útikalauzt, a részletes programfüzetet, a XXV. EKE Vándortábor túrának térképeit amiket Bartos-Elekes Zsombor készített, szép, színes emléklapot, amelyen egy nagy mackó borszéki borvizesüveget tart, és egy mackós sörnyitót. Ilyenformán elmondható, hogy már indulásból többet kaptunk a tábor szervezőitől mint amennyit fizettünk a táborban való tartózkodásért.

A délutáni ünnepélyes tábornyitón Vadász-Szatmári István táborparancsnok üdvözlő beszédében megjegyezte, itt még a medve is borvizet iszik. Kívánta, fogyasszuk mi is egészséggel, szakadjunk el az okos telefon, számítógép, televízió butításától, járjuk be a hegyek ormait, hallgassuk a csermelyek kacagását, érezzük azt a csodát amit Isten teremtett, ami a természet. Az Erdélyi Kárpát-Egyesület 125 évvel ezelőtti alakuló ülése Borszéken volt, ezért is választották a huszonötödik EKE Vándortábor helyszínéül a fürdővárost.

Dr. Kovács Lehel István országos EKE elnök köszöntőjében kérte: *„Legyen ez a jubileumi vándortábor egy mementó, emlékeztető régvolt fürdőinkre, borvizeinkre, s intő jel a mának, eljövendőnek, vigyázzunk fürdőinkre, vigyázzunk borvizeinkre. Gyöngyeinket ne szórjuk a disznók elé, s ne keverjük édes vízzel szent ásványvizeinket.”*

Mik József, Borszék polgármestere, örömmel üdvözölte a népes turista sereget, akiket szeretettel várnak vissza erre a gyönyörű helyre, amelyet a Jóisten minden biztonnal jókedvében teremtett. Bartha Tihamér alelnök Hargita Megye Tanácsa részéről, Szócs Ernő elnök a Magyarországi Kárpát Egyesület nevében kívánt jó túrázást. Bakos Balázs Borszék római katolikus plébánosa mondott imát és kért áldást a vándortáborra. Bardócz Ferenc táborfelelős eljátszotta trombitán a tábori indulót, majd több gyergyói ekéssel el is énekelte. Következett a tábori zászló felvonása, amelyre Madaras Böske nénit kérték fel, a legtöbb tavaszt megért gyergyói turistát. A tábornyitást jelző harangot dr. Gereőffy Ferenc kongatta meg, a Gyergyószéki EKE volt elnöke, aki három sikeres gyergyói vándortábor főszerzője volt.

Veres Ágnes, országos EKE titkár, színpadra szólította és díjazta az EKE-napi pályázat nyerteseit. A diákok fogalmazást írtak: *Mintha csak álmodtam volna* címmel, egyik kedvenc kirándulásukról. Az írásokból kiderült nagyon sok izgalmas kalandban volt részük, csodás helyeken jártak. Nyolc megyéből, tizenkilenc településről 71 pályázat érkezett.

Brassói EKE osztályunkból a VII.–VIII. osztályosok korcsoportjában Kovács Eszter Apolka harmadik díjat kapott, Czoguly Mária Mónika pedig a IX.–XII. osztályosok versenyében első díjban részesült. Mindketten a négyfalusi Zajzoni Rab István Középiskola diákjai. Kitett magáért a Keresztvári Általános Iskola. Lőrentz Éva Noémi tanítványai nyolc fogalmazást küldtek be. A pályázatra beküldött rajzával Kovács Eszter Apolka második díjat nyert, öccse, Árpi, pedig dicséretet kapott.

A megnyitó kellemes hangulatát fokozta a borszéki Zimmethausen Iskolaközpont Cifrasarok Néptáncgyűttesének előadása. A számunkra fura nevű néhai bécsi tanácsos 1804-ben haszonbérbe vette Borszéket Ditró és Szárhegy községektől, ő tette ismertté a helységet.

Húsz túra közül válogatva

A sátorverést és a megnyitót követő három napon húsz túra között lehetett választani, ezekből négy nehéz, négy közepes minősítésű volt. Egy közepes nehézségű és két könnyű gyerektúrára lehetett menni. Három honismereti autóbuzos kirándulás szerepelt a programban. Gyergyószékkal lehetett ismerkedni, bejárhatták a Békási és a Gyilkostó környékét, vagy még távolabb a bukovinai kolostorokhoz látogathattak. Egy-egy nehéz, közepes és könnyű kerékpártúrán hajthattak a bringások. A borvízforrások-gyalogtúra vonzotta a legtöbb turistát. A három nap során háromszáznegyvenötön vettek részt rajta. Az egyik nap mi is ezt választottuk. A túravezető Farkas Aladár élményszámba menően ismertette a borvízforrásokat. Az Erzsébet-forrást az általunk is nagyra becsült Sziszi királynőnkőről nevezték el. Az itt levő borvízmúzeumban a település történetével, az ipari palackozással ismerkedtünk. Utunk következő állomása a Kossuth-kút volt. 1883-ban Kossuth Lajos 80. születésnapjára borvizet küldtek Turinba, amit Kossuth apánk hosszú levélben köszönt meg. A Petőfi-forrásnál nagy költőnkre emlékeztünk. A népi feredőnél mi is megáztattuk lábunkat, élveztük a pezsgő hideg víz értágító hatását. Utunkat folytatva örömmel láttuk, hogy már nem üzemel, bezárták a több mint 150 éves kőbányát, ahonnan kőtömböket fűrészelték, óriási lépcsőzetes sebek maradtak hátra a megcsonkított hegyben. Túránk barlanglátogatással folytatódott. Kisebbségi csoportokban bementünk a Medve- és a Jegesbarlangba. Kijövet, kellemes meglepetésünkre, a Hazajárók csapatát üdvözölhettük.

A legtöbb dicséretet a Veres-kő-túra kapta, nem utolsó sorban Dezső László tiszteletbeli országos EKE elnök és Zalán fia túravezetésének köszönhetően. A Besztercei-havasok legdélibb mellékgerincének szépségeit mutatták meg. Kiadós pihenő során mindenki finom ordát, juh-sajtot kóstolhatott az útba eső esztenánál.

A Csalhó-túra volt az egyik legnehezebb, mégis szépsége miatt sokan választották a brassói turisták közül is. A Keleti-Kárpátok egyik legmagasabb és leglátványosabb hegysége a Csalhó, magasan kiemelkedve uralja a környező hegyeket. A Csalhói Tudományos Rezervátum területén látható a 80 méter magas Panaghia-szikla. A monda szerint Panaghia gyönyörű, éjfekete lány volt, a Nap is beleszeretett. A túra leglátványosabb pontja az 1900 m magas Tóka csúcs volt, ahonnan gyönyörű kilátás nyílt a környékre. A Rupturi-patak 30 méter magas vízesése is elkápráztatta a társaságot. Soós Gabi barátunk az út egy részét most is mezítláb tette meg. Mezítlábas járásával hírnevet szerzett országhatáron túl is.

Nagy József történésszel jártuk végig a közepes nehézségű Égett-Butka – I. világháborús emléktúrát. A Besztercei-havasokban elterülő Égett-Butka száz év elteltével is magán viseli a vérzivataros harcok nyomait. Bunkerek, lövészárkok, futóárkok szabdalják a gerincet. Nagy József előadása nyomán megéltük a csaták hangulatát. Stratégiai fontosságú magaslaton álltunk, amelyet 1916. október 17-én a 14. gyaloghadosztály visszafoglalt. József főherceg 1917. március 17-én látogatást tett az Égett-Butkán levő állásoknál, megdicsérte a honvédeket hősiességükért. Egy félórás jégeső elől a közeli erdőben kerestünk menedéket. Utána jól esett a csúcspálinka, majd a csúcscsotó elkészítése után visszaindultunk a meredeken. Útközben világháborús nótákat énekeltünk a marosvásárhelyi ekés Kerekes Ibolyával a főszerepben.

Sokan voltak kíváncsiak a rovásírásos kövekre, melyeket a Tászkotető gyalogtúrán lehetett megcsodálni. A Pestkörnyéki Kárpát Egyesület turistáinak, Pócsa Anna Máriának és Kaj Istvánnak, felejthetetlen élményt nyújtottak a bukovinai kolostorok, a Békási és a Gyikos-tó.

Jól szervezett volt a három kerékpártúra is, a sepsiszentgyörgyi Kozma Zoltán véleménye szerint, aki mindegyiken részt vett. Mint mondta, jó főpróba volt ez számára, tekintettel arra, hogy jövőre az ő feladata lesz ennek a rendezése.

Aki estére nem fáradt el érdekes előadásokon vehetett részt. A legtöbben Balla Ede Zsoltot hallgatták a Magyar Szent Koronáról és Nagy József világháborús előadását. Minden délután kézműves foglalkozásokat tartottak, főleg a nagyszámú gyerekeseknek. Gyógyító sátor is működött a tábor területén, masszázs, csontkovácsolás, teázás folyt.

Játékos, zenés lazítás

Szombaton nem rendeztek túrákat, délelőtt játékos vetélkedőkön ügyeskedtek a táborozók. A borszéki hegyek legvitézesebb csapata az EKE Gyergyó lett. Ők nyerték a bakancsdobálási versenyt is. Az ügyességi-logikai viadalon a Kolozsvári Sasok lettek az elsők. Második helyen végzett a brassói ekések Felhőmaci csapata: Soós Gábor, Chisca Jonatán, Jan De Haas, Nádudvary Mária, Stefán Emőke, Szász Gyöngyvér és Vécsei Katalin. Kincskeresésben a Csíkszéki EKE csapata jeleskedett.

Szombat délután a borszéki Pop Anna Mária szórakoztatott szép hangjával, akit Mosneág Gellért kísért gitárral és Szereceán Oszián dobbal. A csíkszeredai Bányász Dorottyától és Lakatos Imrétől széki táncokat tanultunk: lassút, csárdást és négyest. Szívvel-lélekkel húzták a széki muzikusok: Fülöp Márton primás, Ádám Imre billentyűs, Sipos Márton brácsás és Lacatus Nelu bőgős.

Az egész tábor figyelte és tapsolta Bartalis László bemutatóját Marci nevezetű német juhászkutyájával. Marci mindig előhozta az elrejtett fadarabot, a húst is csak a gazdájától fogadta el.

Táborzárás tábortűzzel, táncos vigadalommal

Az ünnepélyes táborzáráson Vadász-Szatmári István táborparancsnok megköszönte a táborban lelkiismeretes szolgálatot teljesítő százötven főnyi csapat munkáját. Külön dicséretet kapott: Len Gabriella, százötven rendezőre főzött nap mint nap, Farkas Aladár, rengeteget lótot-futott a sok engedélyért, Vadász-Szatmári Babi, biztosította a tábor logisztikáját, főleg a gazdaságos szállítást az autóbusszokkal, Román Árpád nagyszerűen vezette a titkárságot és Bardócz Ferenc, táborfelelősként ott volt mindenütt. Örömmel közölte, rekordot értek el, 1.501 turistát jegyeztek be a táborba, ennek ellenére egyetlen baleset sem történt, nem kellett riasztani a hegyimentőket. Nem hiába volt a tábor védnöke Bőjte Csaba atya. Jól imádkoztunk, Borszéken az időjárás mindvégig kitűnő volt. Szentgyörgyi Magdolna, a magyarországi Vas-

utas Természetjárók Szövetségének elnöke szerint oszlottak a felhők amint a szervezők felnéztek az égre.

Dr. Kovács Lehel István országos EKE elnök megköszönte a gyergyói ekéseknek a jubileumi vándortábor lelkiismeretes megrendezését. Meghívta a turistákat az EKE-Várba, a várfalvi napokra, amelyre október 8-án kerül sor, valamint az EKE néprajzi báljára, a kolozsvári Kaszinóba, október 9-re.

Megtudtuk, hogy az 1501 turistából 684 jött Magyarországról, ebből 82 volt a Magyarországi Kárpát Egyesület tagja. Angliából és Hollandiából egyaránt négy, Ausztriából egy turista érkezett. EKE tagok 609-en voltunk. Az átlagéletkor 43 év volt, örvendetesen sok gyerek is túrázott. Csíkszeredából jegyezték a legfiatalabb táborlakókat, a három és fél hónapos Bölöni Júliát és a nyolc hónapos Szabó Csabát. A tábor korelnöke a 80 éves Kispál István lett Kolozsvárról és a 82 éves Gönczfalvi Ferencné Marosvásárhelyről. A Mandel család Csíkszeredából volt a legnépesebb, tizenegy családtaggal. A legnépszerűbb túravezetőnek Dezső László bizonyult.

Mik József polgármester hálásan köszönte, hogy a jubileumi vándortábor Borszéken került megrendezésre. Húsz éve nem volt ennyi vendége a fürdővárosnak. Rövidesen elkészül az új kezelőközpont, az önkormányzat mindent elkövet, hogy Borszék ismét keresett fürdőhely legyen.

A fiatal Elek Ágota szépen csengő hangon borszéki népdalokat énekelt, sok tapsot kapott.

Eredményes tevékenységükért többen kaptak oklevelet. Az év embere megtisztelő címet a kolozsvári ekés Ferenczi Júlia érdemelte ki kivételes szervező munkájával.

Bakos Balázs római katolikus plébánossal közös imával mondtunk hálát Teremtőnknek a sikeres vándortáborért.

Rengeteg tombolatárgynak került gazdája. Brassói különítményünkől a szerencse Szász Gyöngyvérnek kedvezett.

A barátságos vipera

Brassóból harminckilencen vettünk részt a táborban. Ebben az évben is velünk tartott a Baráti Társaság csapata, Giró István vezetésével. Örvendtünk az együttlétnek, bőven akadt hely sátrainknak, még a sör-sátraknak és az autóknak is. Jó volt újból találkozni barátainkkal a töb-

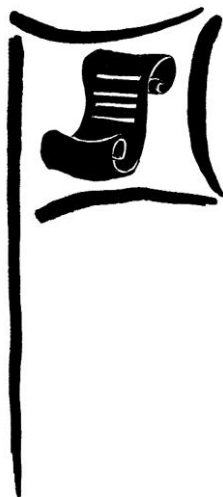
bi EKE osztályból, valamint a határontúliakkal is. Almássy Vali Nyíregyházáról most az unokájával érkezett. Az egri Nagy Péter, Szűcs Gábor és a Balaton melléki Brózs Józsi ismét a legnehezebb túrákat járták be. Finom borral ajándékoztak meg, amitől esténként vidáman nótáztunk, félretéve a fáradtságot. Magdó Vilma kollégánónk annyi keserűgombát szedett, hogy mindannyian jól laktunk.

A mackók hagyták, hogy a túrák során málnásszunk is, csak a nyomukat láttuk. Közülünk Soós Irénkének volt olyan szerencséje, hogy szarvastehenet látott a borjával. Táborunkban egy hívatlan vendég is volt, egy őslakos. Nem volt szüksége sátorra, meghúzódott a sífelvonó aljában, egy falrepedésben. Kerekes Péter Pál, marosvásárhelyi barátunk fedezte fel a barátságos viperát, le is fényképezte. Megnyugtató, a vipera nem támad ha békén hagyják. Soós Olivér barátunk, akinek a sátra a legközelebb volt a hüllőhöz, azért hálaimát mondott, hogy nem látogatta meg. A tábor területén mindenféle élelmiszert lehetett kapni, a vállalkozók minőségi árukat hoztak, kürtöskalácsot, lángost, kenyeret, sört, mititét, vendéglő is működött.

Tábortúzzal, táncos vigadalommal zárult a tábor. A tábortűz mellett Orotvai Jani bá furulyaszólójára nótáztunk. Széki Pali Marci és zenekarra húzta a néptánc kedvelőket, a DJ Andriss együttes pedig a modern táncot igénylőknek.

Azzal a reménnyel búcsúztunk el, hogy jövőre ismét találkozunk a Rétyi Nyírnél, ahol háromszéki ekés barátaink rendezik meg a XXVI. EKE Vándortábort. ■

Az ENCIÁN szótára

Brassó belvárosának negyedei

- I. *Quartale Porticae* {1475} (**Kapus negyed; a Bolonyai kapu negyede** – a Kapu utca és a Tehénpiac / Porczengasse fyrtell {1525})
 - II. *Quartale Corpus; Quartale Corporis Christi* {1480} (**Úr teste negyed; Szentlélek negyed** – Vár utca, Halpiac, Felső új utca / Goczleychmes fyrtel {1525})
 - III. *Quartale Catarina* (**Katalin negyed; a Felső kapu negyede** – a Klastrom utca északi szakasza és a Lópiac)
 - IV. *Quartale Petri* {1486} (**Szentpéter negyed; a Klastrom kapu negyede** – a város északnyugati része / Petters fyrtel; Pyters Fyrtel {1525})
-

Erdélyi Kárpát-Egyesület
eke@eke.ma

Útra kelt az EKE-bakancs

Kiadványsorozat első két része látott napvilágot az EKE 125. születésnapjára. A kötetek üzenete egyértelmű: keljünk útra! Nézzünk szét Erdélyben, vegyük számban értékeinket, és mutassuk meg ezeket másoknak is! Legyünk büszkék javainkra!

Hátizsákos útitárs. Egy-egy vidékről egy-egy spirálozott kis füzetecske, benne néhány túraleírással, történelmi ismertetővel kalauz gyanánt kisebb-nagyobb társaságoknak. Ez az Erdélyi Kárpát-Egyesület ajándéka, és számos hasonlót is tervez megjelentetni a turistaság, honismeret és környezetvédelem fontosságát hirdető szervezet.

Barangolások a Remetei-sziklaszoros és a Bedellő környékén

Az EKE Várától könnyen megközelíthető túrákra csalogatnak az első kiadvány szerzői.

„A Torockói-hegység az Erdélyi-szigethegység keleti peremének hegycsoportja, mely hozzávetőlegesen 75 kilométer hosszan húzódik a Túri-hasadék, Torda és az Aranyos folyó völgyétől az Ompoly völgyéig. Külön hegységként talán egy évszázada kezdték emlegetni. Addig az Erdélyi-érhegység részének tartották. A Torockói-hegység nem a nagy magasságokkal, hanem a táj változatosságával kecsegteti a túrázókat” – áll az előszóban, és nem is kívánunk túl sokat elárulni a tartalomról, hisz a teremtett világot járva kell megismerni.

Vegye kezébe a kis kiadványt, induljon útnak. Ismerje meg a Szolcsvai-búvópatakot, a Dilbina-barlangot, idézze fel Tyeja falu egykori életét, a Remetei-sziklaszorost, vagy nézzen szét a Bedellőről. Járjon bokáig vagy nyakig vízben, kapaszkodjon a sziklapárkányon, gyűjtsön olyan értéket, amit megosztani lehet, elvenni nem: szerezzen felejthetetlen élményeket!

Barangolások Brassó környékén

„Brassó hegye a Keresztény-havas. Talán egyszerűen azért, mert ez van a legközelebb a városhoz, így majdnem minden brassóinak első túraútja a Keresztény-havasra vezet. Mons Gymnicus. Még Orbán Balázs is így nevezte a hegyet: Deák-havas. Az 1543-ban alapított szász gimnázium diákjai minden évben meglátogatták a havast, itt tartották játékokkal és jókedvvel teli évszázó ünnepélyüket, de havonta egyszer túrákat is szerveztek ide” – olvasható az első oldalakon. Az évszázó ünnepély a múltté. A jelen ennél több: rendszeres, a brassói ekések által ide szervezett túrák, valamint főhajtás nagy elődök előtt. Lehmann Károlyra teljesítménytúrával emlékeznek. Annak az embernek állítanak emléket, aki 1894. március 17-én Töröcsváron született, és nem csak a munkaköri kötelesség miatt látta el turistajelzésekkel a brassói hegyeket. Mint ahogy felsőbb, a lehető legfelsőbb parancs volt számára az is, hogy a magashegyi sízést általa kitalált lécekkel megismertesse az erdélyiekkel. És hogy fényképezzen. „Szenzációsan látott a természetben, amelyet ezernyi csodás felvétellel örökített meg akkor, amikor üveglemezeket kellett cipelni” – tudjuk meg a kötetből, amely arra csábít, hogy járjuk be Lehmann kedvenc helyeit a róla elnevezett emléktúra mentén, hosszabb-rövidebb távok közül választva.

Az EKE-füzetek ára 12 lej (EKE-tagoknak 10 lej) + postaköltség. Megrendelhetők az eke@eke.ma címen. ■

A KÖVETKEZŐ SZÁM TARTALMÁBÓL

Következő lapszámunk tematikája az

I. Lehmann Károly Teljesítménytúra

Kérjük, hogy természetfotóikat, írásaitat küldjék
el szerkesztőségünk címére
2017. február 28-ig.

Köszönjük!

Impresszum

Főszerkesztő: **dr. Kovács Lehel István**

Grafikai szerkesztő: **Tomos Tünde**

Felelős kiadó: **Ambrus Attila**

Olvasó szerkesztő: **Székely Gyöngyi**

Kiadja az Editor BL 49 Kft.

Iuliu Maniu utca 32. szám, 10-es iroda

Tel./fax: 0268/475 303

brassoianci@gmail.com

ISSN 2284-7030